

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

”Yhdessä ja erikseen”

Pienryhmätoimintaa sisarusryhmässä

Korhonen Tarja

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö
Lapsi- ja nuorisotyö
Sosionomi(AMK)

KEMI 2012

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tekijä:	Korhonen Tarja
Opinnäytetyön nimi:	”Yhdessä ja erikseen”, pienryhmätoimintaa sisarusryhmässä
Sivuja (+liitteitä):	42 + 4 liitteet
<p>Opinnäytetyön kuvaus: Opinnäytetyössäni käsittelen pienryhmätoiminnan käyttöönottoa ja toimintaa Oikaraisen päiväkodissa, joka muuttui prosessin aikana ryhmäperhepäivähoitokodiksi. Tuon esille henkilökunnan ja vanhempien kokemuksia ja ajatuksia pienryhmätoiminnasta sisarusryhmässä. Onko sisarusryhmässä tarvetta pienryhmätoiminnalle ja missä muodossa?</p> <p>Teoreettinen ja käsitteellinen esittely: Opinnäytetyön teoreettisena taustana ovat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, lasten kehityksen teorit ja pienryhmäpedagogiikka.</p> <p>Metodologinen esittely: Opinnäytetyön toteutin kvalitatiivisin eli laadullisin menetelmin. Aineistoa keräsin kyselylomakkeilla vanhemmilta ja henkilökunnan ryhmähaastattelulla. Analyysimenetelmänä käytin haastattelun ja kyselyn sisältöanalyysiä. Tutkimuskysymykset ovat: Miten pienryhmätoiminta on lähtenyt käyntiin? Mitä pienryhmätoiminta on lasten kannalta? Mitkä ovat pienryhmätoiminnan haasteet sisarusryhmässä?</p> <p>Keskeiset tulokset ja päätelmät: Pienryhmätoiminta koetaan tarpeelliseksi ja hyödylliseksi pienessä sisarusryhmäperiaatteella toimivassa ryhmäperhepäivähoitokodissa sekä vanhempien että henkilökunnan keskuudessa. Sopivasti pienryhmätoimintaa ja sisarusryhmänä toimimista on Oikaraisen ryhmäperhepäivähoitokodissa hyvä toimintatapa sekä vanhempien että henkilökunnan mielestä. Pienryhmätoiminnan juurruttamisen prosessi on vielä keskeneräinen Oikaraisen ryhmäperhepäivähoitokodissa.</p>	
Asiasanat: Varhaiskasvatus, pienryhmätoiminta, sisarusryhmä	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCE

Author:	Korhonen Tarja
Title:	“Collectively and individually” Small-group activities with a group of siblings.
Pages + appendixes	42+4
<p>Thesis description:</p> <p>In my bachelor’s I discuss the introduction of small group activities and the activities of day care center Oikarainen, which was changed group family day care home during the process. I highlight staff and parents' thoughts and experiences of small-group activities with a group of siblings. Is the need to work in small group the group with siblings and in what form?</p> <p>Theoretical summary:</p> <p>The theoretical background of this thesis consists of the criteria for early childhood education plan, child development theories and small group pedagogy.</p> <p>Methodological summary:</p> <p>The thesis work was carried out using qualitative methods. I collected the material by questionnaires from parents and by focus group interview from the staff. As the method of analysing the interview and the inquiry I used the content analysis.</p> <p>Main results end conclusions:</p> <p>Both parents and the staff consider small group activities necessary and useful in sibling groups in a family day care home. Suitably, the small-group activities and acting as a group of sibling Oikarainen group family day care home is a good approach from both parents and the staff's point of view. The consolidation of the small group activity process is still incomplete in Oikarainen group family day care home.</p>	
Key words:	Early childhood education, small group activities, sibling group

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 METODOLOGINEN ESITTELY	7
2.1 Kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimusmenetelmät	7
2.2 Tutkimuksen etiikka.....	10
2.3 Oikaraisen ryhmäperhepäivähoitokodin esittely	11
2.4 Opinnäytetyön prosessi	13
3 VARHAISKASVATUKSEN MÄÄRITTELYÄ.....	16
3.1 Bronfenbrennerin ja Vygotskyn kehitysteoriat	16
3.2 Varhaiskasvatus ja sen arvopohja sekä kasvatuspäämäärät	17
3.3 Varhaiskasvatuksen toteuttaminen.....	19
4 NÄKÖKULMIA PIEHRYHMÄTOIMINNASTA.....	23
5 LAPSEN KEHITYKSEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ PIENRYHMÄTOIMINNAN NÄKÖKULMASTA	26
5.1 Leikki, vuorovaikutus, sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot.....	26
5.2 Vertaisryhmä ja ryhmän kuormittavuus.....	29
5.3 Kasvatuskumppanuus.....	30
6 TUTKIMUSTULOKSET	31
6.1 Henkilökunnan haastattelu	31
6.2 Kysely vanhemmille.....	34
6.3 Tutkimuksen johtopäätökset	37
7. YHTEENVETO JA POHDINTA	39
LÄHTEET.....	41
LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Suomalainen päivähoito on kehittynyt viimeisten vuosikymmenten aikana lasten hoitamisesta vanhempien työssäoloaikana lasten oikeudeksi laadukkaaseen varhaiskasvatukseen eli tavoitteelliseksi hoitoa, kasvatusta ja oppimista tukevaksi toiminnaksi. Varhaiskasvatusta on perheiden ja päivähoiton yhteinen jaettu kasvatustehtävä. Lapsuus on erittäin tärkeä vaihe ihmiselämässä ja nykyisellään suuri osa lapsuudesta vietetään päivähoitossa. Laadullisella ja kehittyvällä päivähoitolla tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä sekä hänen vanhempiaan kasvatustehtävässään. Tämän opinnäytetyön avulla haluan osallistua Oikaraisen päivähoitoyksikön toiminnan kehittämiseen.

Opinnäytetyöaihetta pohtiessani järjestettiin työnantajani Rovaniemen kaupungin toimesta koulutustilaisuus pienryhmäpedagogiikasta päiväkodeissa. Kouluttajana toimi Petteri Mikkola. Tämän koulutuksen innoittamana päätimme lähteä kehittämään Oikaraisen päiväkodin tarpeisiin sopivaa pienryhmätoiminnan muotoa. Tämä aihe tuntui luontevalta valinnalta opinnäytetyöhön, se on suoraan työhöni ja sen kehittämiseen liittyvä asia. Oikaraisen päiväkotina on pieni päivähoiton yksikkö Rovaniemen kaupungin päivähoito-organisaatiossa, joka toimii sisarusryhmäperiaatteella yksiryhmäisenä päiväkotina tai ryhmäperhepäivähoitokotina. Tämän prosessin aikana päiväkotina muuttui ryhmäperhepäiväkodiksi eli ryhmikseksi, kun pienellä kylällä ei ollut riittävästi esikoululaisia. Käytän työssäni päivähoitoyksiköstä nimitystä ryhmis.

Opinnäytetyöni tarkoitus on tuoda esiin miten pienryhmätoiminnan periaatteiden mukaan toimiminen lähti käyntiin, mitä pienryhmätoiminta on lasten kannalta sekä millaisia haasteita siinä on sisarusryhmässä. Näitä kysymyksiä haen vastausta kirjallisella kyselyllä vanhemmille sekä henkilökunnan ryhmähaastattelulla.

Teoriataustana käytän Bronfenbrennerin ekologista kehitysteoriaa sekä Vygotskin teoriasta nousutta lähikehityksen vyöhyke-ajattelua. Näiden teorioiden mukaan lapsen kehitys tapahtuu kiinteässä yhteydessä arkeen ja kasvuympäristöön. Päivähoito kuuluu lasten arkeen ja kasvuympäristöön. Käytän myös valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelman perusteita pohjana työlleni, koska se ohjaa päivähoiton sisällöllistä kehittämistä ja se luo edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi.

Rovaniemen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma ei ole vielä käytettävissä. Oikaraisen ryhmiksellä ei ole varsinaista yksikkökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtynä. Kirjattuna ovat toiminta-ajatus, tavoitteet, keinot ja arvot.

Mielestäni pienryhmätoiminnalla sisarusryhmässä voidaan eri-ikäisille lapsille tarjota heitä kehittäväää ja kiinnostavaa toimintaa paremmin kuin yhtenä ryhmänä. Ryhmiksessä voi olla 1-vuotiaasta 6-vuotiaaseen, joten kaikilla kehitysalueilla lasten erot ovat suuret.

2 METODOLOGINEN ESITTELY

2.1 Kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimusmenetelmät

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen sisältäen ajatuksen, että todellisuus on moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisinä piirteinä pidetään kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, joka kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa sekä tiedon keräämistä ihmisiltä keskustelujen ja havainnoinnin avulla. Induktiivisen analyysin käyttö ja tutkijan pyrkimys paljastaa odottamattomia seikkoja ovat tyypillistä kvalitatiiviselle tutkimukselle. Siinä käytetään laadullisia metodeja, joita ovat esimerkiksi teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut sekä erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiiviset, aineiston hankinnassa. Kohdejoukon valinta tapahtuu tarkoituksenmukaisesti sekä tutkimussuunnitelman muotoutumista tutkimuksen edetessä joustavasti ja muuttamalla suunnitelmia olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2009, 161–164.)

Opinnäytetyöni täyttää pääosiltaan kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen piirteet. Mukana on kvantitatiivisia eli määrällisiä osioita, joita käytän analysoidessani tutkimuksen tuloksia. Määrällisillä osioilla kuvaan vanhempien tietoisuutta ja mielipiteitä pienryhmätoiminnasta. Hirsjärven ym. (2009, 136–137) mukaan kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus ovat lähestymistapoja, joita on vaikea erottaa tarkkarajaisesti toisistaan. Ne voidaan nähdä toisiaan täydentävinä lähestymistapoina. Opinnäytetyössäni käytän kumpaakin tutkimustapaa saadakseni mahdollisimman laajan kuvan aiheesta sekä asioiden mahdollisista riippuvuussuhteista.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten pienryhmätoiminta on lähtenyt käyntiin?
2. Mitä pienryhmätoiminta on lasten kannalta?
3. Mitkä ovat pienryhmätoiminnan haasteet Oikaraisen ryhmiksessä?

Opinnäytetyöhöni keräsin aineiston kirjallisella kyselyllä vanhemmilta (liite 1), jossa oli suljettuja sekä avoimia kysymyksiä. Vanhemmilta tuleva tieto on tärkeässä roolissa kehitettäessä hyvää varhaiskasvatusta. Kysymyksillä tuodaan esiin vanhempien tietoisuus ja mielipiteet pienryhmätoiminnasta. Kysely on osaltaan kasvatuskumppanuutta. Kyselylomakkeet jaettiin kaikkien lasten vanhemmille. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman kattava aineisto. Jokaista lasta kohden oli oma lomake, vaikka ryhmiksessä on sisaruksia. Lomakkeita jaoin 13, joista 10 palautettiin määräaikaan mennessä, 2 lomaketta palautettiin myöhemmin. Otin myöhässä palautetut lomakkeet mukaan tutkimukseeni, koska kaikki vanhemmilta tuleva tieto on tärkeää. Jaoin lomakkeet kirjekuorissa, jotta on mahdollisuus palauttaa ne suljettuna anonyymina. Ryhmiksen eteisessä oli palautuslaatikko, joka oli umpinainen kapeaa palautusaukkoa lukuun ottamatta. Osa kyselyistä palautettiin suljetuissa kuorissa, osa oli palautettu avoimena. Yllätyin palautettujen lomakkeiden määrästä. Oletan runsaan palautettujen lomakkeiden määrän johtuvan aihepiiristä. Aihe on suoraan heidän lastensa päivähoitoa käsittelevä ja kyselyn kautta he saivat tuoda mielipiteitään esiin. Aihe on vanhemmille läheinen. Tietoni mukaan ei tässä ryhmiksessä ole aiemmin tehty vastaavanlaista tutkimusta.

Kyselytutkimuksen etuna pidetään sen avulla kerättävän tutkimusaineiston laajuutta käyttämällä suurta henkilömäärää ja siinä voidaan kysyä monia asioita. Kyselymenetelmää pidetään tehokkaana, koska voidaan säästää aikaa ja vaivannäköä. Tutkimuksen aikataulu ja kustannukset ovat arvioitavissa melko tarkasti. (Hirsjärvi ym. 2009,195.)

Kyselytutkimuksen aineistoa pidetään pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. Haittoina pidetään vastaajien suhtautumista tutkimukseen, pyrkivätkö he vastaamaan huolellisesti ja rehellisesti sekä ovatko annetut vastausvaihtoehdot onnistuneita vastaajien näkökulmasta. Vastaajien perehtyneisyyttä tai tietoisuutta kyseltävästä alueesta, pidetään haittaavana tekijänä. Hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa ja edellyttää tekijältä monenlaista tietoa ja taitoa. Vastaamattomuus voi olla merkittävää tutkimuksen kannalta. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

Henkilökunnan kokemuksia ja ajatuksia pienryhmätoiminnasta keräsin ryhmähaastattelulla (liite2) tai pikemmin ryhmäkeskustelulla, josta oli suunnitelma tehdä tallennus ja sen jälkeen litterointi eli muuttaminen kirjalliseen muotoon.

Tallennuksen kanssa oli ongelmia. Kotona olin testannut laitetta ja se toimi hyvin. Keskustelu lähti käyntiin hyvin ja tallennus toimi. Keskustelu keskeytettiin välillä ja minä sammutin laitteen. En saanut tallennusta uudelleen käyntiin, joten tein lopusta muistiinpanoja kirjallisesti. Luulin tuhonneeni keskustelun alkuosankin, mutta onneksi se löytyi lopulta tallenteena. Eli keskustelun alkuosasta on tallennus ja loppuosasta kirjalliset muistiinpanot. Tallenteen kuuluvuus on hyvä, jolta osin luotettavuus siltä osin on hyvä. Muistiinpanojen kohdalla voi olla puutteita. Keskustelussa oli minun työyhteisöni, joten pyysin heitä tarkastamaan muistiinpanot ja lisäämään, jos sieltä puuttuu jotain olennaista. Henkilökunnan ajatusten esille tuomiseen valitsin ryhmähaastattelun (keskustelun), koska henkilökuntaan kuuluu kolme kasvatusvastuullista sekä etäjohtaja. Keskusteluun osallistui koko henkilökunta. Mukana oli päiväkodin johtaja, kaksi lastenhoitajaa joista toinen olen minä sekä perhepäivähoitaja. Keskustelu suoritettiin ryhmiksen tiloissa illalla työpäivän jälkeen häiriöttömässä ympäristössä.

Hirsjärven ym. (2009, 210–211) tiedonkeruumuotona ryhmähaastattelu on tehokas, koska siinä saadaan tietoja useilta henkilöiltä samaan aikaan. Ryhmähaastattelussa muistinvaraisissa asioissa ryhmä voi auttaa sekä väärinymmärrysten korjaamisessa. Ryhmä voi estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esille tulon. Ryhmässä voi olla henkilöitä, jotka pyrkivät määräämään keskustelun suunnan. Nämä asiat tulee huomioida tuloksia tutkittaessa ja johtopäätöksiä tehdessä.

Tutkimuksessa, jossa kaikkien lasten vanhemmille toimitetaan kyselyt sekä kaikki henkilökuntaan kuuluvat osallistuvat ryhmähaastatteluun, puhutaan kokonaistutkimuksesta. (Metsämuuronen Jari, 2009, 45.)

Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Menetelmässä tarkastellaan tekstimuotoisia tai tekstiksi muutettuja aineistoja. Sisällönanalyysillä voidaan sanallisesti kuvatusta aineistosta tuottaa määrällisiä tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2011,103,107.)

2.2 Tutkimuksen etiikka

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa opinnäytetyöntekijän kuuluminen tutkittavaan joukkoon. Minä opinnäytetyöntekijänä kuulun henkilökuntaan ja tunnen kaikki vanhemmat. Minun omat mielipiteet ja käsitykset voivat vaikuttaa tuloksiin. Toisaalta tekijän perehtyneisyys asiaan lisää ymmärrystä. Minä huomioin nämä seikat koko tutkimuksen ajan pyrkimällä näkemään asiat myös ulkopuolisin silmin. Oma osallisuuteni tutkimuskohteeseen ei voi olla näkymättä. Mielestäni omat mielipiteenikin saavat tässä tapauksessa näkyä.

Vanhemmille tekemäni kyselyn jaoin kirjekuoreessa, jossa se oli mahdollisuus palauttaa suljettuna. Eteisessä oli laatikko palautettavia kyselyitä varten. Vanhemmilla oli mahdollisuus palauttaa tai jättää palauttamatta kysely niin, ettei vastaajien ja vastaamatta jättäneiden henkilöllisyys tullut esille. Kysymysten perusteella vastaajan henkilöllisyys ei selviä, mutta joistain vastauksista minä voin päätellä kuka on vastaaja. Aineisto on tarkoitettu ainoastaan opinnäytetyöntekijän käyttöön ja vastauksia ei käytetä niin, että ne ovat yhdistettävissä tiettyyn vastaajaan. Kyselyt ovat tekijän hallussa ja ne hävitetään aisanmukaisella tavalla opinnäytetyön valmistuttua.

Tutkimuksen validius eli pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa sitä, onko kyseinen tutkimus yleistettävissä. Tämä opinnäytetyön aineiston kerääminen suoritettiin yhdessä ryhmiksessä, joten sen tulokset eivät ole yleistettävissä. Sisäinen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen omaa luotettavuutta. (Metsämuuronen 2009, 48.) Tämän opinnäytetyön avulla saatiin esiin asioita, joiden avulla voidaan kehittää ja toteuttaa entistä parempaa varhaiskasvatusta Oikaraisen ryhmiksessä.

Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta eli jos kaksi tutkijaa päätyy samaan tulokseen tai eri tutkimuskerroilla saadaan sama tulos. Ryhmiksen olosuhteet ovat muuttuvia, joten myöhemmin tehtävä sama tutkimus voi antaa erilaiset tulokset. (Hirsjärvi ym. 2009,231.) Näiden pohjalta tulokset ei ole luotettavia, mutta pyrin mahdollisimman tarkkaan selittämään aineiston keräämisen ja käsittelyn toteuttamisen.

Opinnäytetyöni kohde on tunnistettavissa eli Oikaraisen ryhmis, mutta tuloksia eikä yksittäisiä lainauksia voida yhdistää tiettyyn henkilöön tai perheeseen.

2.3 Oikaraisen ryhmäperhepäivähoitokodin esittely

Oikaraisen päiväkotij sijaitsee Kemijoen varrella Oikaraisen kylässä noin 20 kilometrin päässä Rovaniemen kaupungin keskustasta Kuusamoon päin kauniilla paikalla Kemijoen rannalla, Oikaraisen alakoulun kanssa samassa pihapiirissä. Päiväkotij toimii asumiskäyttöön suunnitellussa kolmiossa, vanhassa opettajien asunnossa. Päiväkotij kuuluu Rovaniemen kaupungin omaan päivähoito-organisaatioon. Pienryhmätoimintaa käynnistäessä tämä yksikkö toimi päiväkotina, mutta tällä hetkellä se toimii ryhmäperhepäivähoitokotina. Päivähoidon muoto riippuu siitä onko pienellä kylällä esikoululaisia riittävästi eli vähintään viisi lasta.

Toiminta- ajatuksena on tarjota ihmisläheistä, kodinomaista, virikkeellistä, lapsilähtöistä sekä vanhempien ja lasten toiveita kunnioittavaa päivähoitoa. Tavoitteena on luoda lapsille turvallinen, lämminhenkinen ja viihtyisä hoitopaikka, johon on mukava tulla. Toiminnalla pyritään luomaan lapselle myönteisiä ja onnellisia kokemuksia. Keinoja ovat lapsilähtöisyys, leikki, rajat ja rakkaus, kuuntelu, kiittäminen, kehuminen, opastaminen, kannustaminen, syli, pienryhmätoiminta sekä kasvatuskumppanuus. Arvoja ovat turvallisuus, kunnioitus, rehellisyys, tavat, terve minäkuva, oikeudenmukaisuus sekä eettisyys. (Oikaraisen ryhmiksen tiedote 2011.)

Oikaraisen päiväkodissa oli 16 lasta pienryhmätoiminnan aloitusvaiheessa. Esikoululaisia oli 5 ja ikäjakauma oli 1 ½ - 6 vuoteen. Eskarit toimivat osittain omana ryhmänään opettajansa johdolla jo ennen varsinaisen pienryhmätoiminnan aloittamistakin. Henkilökuntaan kuului ”etäjohtaja”, lastentarhanopettaja, 2 lastenhoitajaa sekä päiväkotiapulainen. Lasten ikäjakauman ollessa näin laaja, pienryhmätoiminnalle oli tarvetta. Päiväkotij avautuu 6.30 ja sulkeutuu 17.00 tai 17.30 riippuen tarpeesta.

Koko päiväkodin henkilöstö oli Petteri Mikkolan pienryhmäpedagogiikan koulutuksessa 16.10.2010, jonka pohjalta ja innoittamana ryhdyttiin muokkaamaan tälle päiväkodille sopivaa pienryhmätoimintaa. Asiaan perehdyttiin ja ensimmäinen yhteinen

suunnittelupalaveri pidettiin 9.11.2010, jossa sovittiin raamit pienryhmätoiminnalle. Pohdittiin perusteita, joiden pohjalta ryhmäjako tehdään. Leikin merkitys lapsen kehitykselle on kiistaton, joten leikkitaito oli tärkein jakoperuste. Toisena perusteena oli puheen kehityksen taso. Käytettäessä näitä perusteita muotoutuivat ryhmät sellaiseksi, jotka olisi voitu jakaa iänkin perusteella. Muodostettiin kaksi ryhmää; yhdessä ryhmässä oli 4 lasta 1-3-vuotiaita ja toisessa 6 lasta 3-5-vuotiaita. Molemmissa ryhmissä ohjaajana toimivat lastenhoitajat, jotka toimivat pysyvästi oman ryhmänsä kanssa. Ryhmässä, jossa oli pienempiä lapsia toimi päiväkotiapulainen avustavana henkilönä aina tarvittaessa. Suurenmassa ryhmässä oli 10 hoitopäivää käyttäviä lapsia, joten harvoin koko porukka oli pienryhmäpäivänä paikalla. Eskarit olivat luonnollisesti omana ryhmänään opettajansa johdolla. Pienryhmätoiminnan ollessa vielä suunnitteluvaiheessa tapahtui henkilökunnassa muutoksia. Toimintaa ei haluttu aloittaa epävarmalta pohjalta. Suunnittelua jatkettiin, kun pois lähteneen tilalle tuli pysyvä henkilö. 17.1.2011 oli saatu tiimi kokoon, joten valmisteluja jatkettiin. Ryhmät oli jaettu ja toiminnan raameista sovittu, joten ensimmäinen pienryhmätoiminnan päivä oli 19.1.2011

Pienryhmätoiminnan aloittaminen tapahtui kesken toimintakauden, joten oli perusteltua aloittaa yhdellä pienryhmäpäivällä viikossa. Tällainen toiminta oli kaikille uutta sekä lapsille että aikuisille. Päiväkodissa oli sisaruksia, joille toimiminen erillään siskostaan tai veljestään oli alkuun aika hankalaa, kun oli totuttu olemaan samassa tilassa. Suunnitelma oli lisätä pienryhmäpäiviä tottumisen mukaan. Aamupiiri toteutettiin kaikille yhteisenä toimintana. Aamupiiristä pienimmät saivat poistua toiseen huoneeseen, mikäli he eivät jaksaneet olla mukana. Toinen pienryhmäpäivä otettiin käyttöön maaliskuulla 2011. Näin jatkettiin kevätkausi loppuun kahdella pienryhmäpäivällä. Juhannuksesta elokuun alkuun päiväkotitoiminta oli suljettuna.

Elokuussa avattiin ovet ryhmäperhepäivähoitokotina, lapsia oli 13. Päivähoidon muodon vaihdos merkitsi myös henkilöstövaihdoksia. Nyt henkilökuntaan kuuluu kaksi lastenhoitajaa ja yksi perhepäivähoitaja. Tyypillisesti ryhmiksessä ei ole kuin yksi lastenhoitaja kolmesta työntekijästä, mutta minun opintojen vuoksi oli mahdollista palkata toinenkin lastenhoitaja. Henkilöiden vaihtuminen toi erilaisia ajatuksia pienryhmätoiminnasta. Elokuu meni tutustuessa ja pohtiessa miten toimintaa jatketaan. Minun opintovapaani ajoittui syyskuun alusta joulukuun alkuun. Onneksi sijaiseksi tuli kyseisessä yksikössä edellisen kauden lastenhoitajana toiminut henkilö, joten hän oli

tuttu lapsille. Varsinaista pienryhmätoimintaa ei oikein saatu käyntiin syksyn aikana. Oli paljon henkilökunnan poissaoloja ja erilaisia ajatuksia siitä, miten pienryhmätoimintaa toteutetaan. Monia sijaisia kävi erimittaisia jaksoja, osa päteviä ja osa vailla pätevyyttä. Henkilökunnan kannalta rikkonainen syksy toi haastetta jopa perustoiminnoista selviämiseen, joten pienryhmätoiminta jäi taka-alalle. Henkilöiden suuri vaihtuvuus näkyi lasten käyttäytymisessä.

Joulukuussa palattuani työhön opintovapaaltani lapset olivat erittäin levottomia. Toinen vakituisista lastenhoitajista oli ollut syksyllä pitkään poissa ja hän on virkavapaalla kevään 2012. Minun sijaiseni ollut henkilö jatkoi toisen lastenhoitajan sijaisena ja toimii tämän kauden loppuun. Pienryhmätoiminta aloitettiin uudelleen edellisen kevään mallin mukaisesti. Molemmilla lastenhoitajilla on omat pysyvät pienryhmät, jotka ovat osittain edellisen kevään mukaisia. Joitain lapsia on lähtenyt pois ja uusia tullut tilalle. Uudet lapset on jaettu ikäperusteisesti, koska heidän leikin tasoaan ei tiedetty etukäteen. Perhepäivähoitajalla ei ole omaa ryhmää, koska hänen tehtävänä on puhtaudesta ja ruokailusta huolehtiminen. Ryhmät ovat melko suuria, mutta useat lapset käyttävät vain 10 hoitopäivää kuukaudessa. Ensimmäisessä ryhmässä eli M-poppoossa on 7 lasta 1-4 vuotiaita sekä toisessa ryhmässä eli T-poppoossa on 6 lasta 4-6 vuotiaita. Perhepäivähoitaja sekä kuntoutustuella työskentelevä henkilö avustaa molempia ryhmiä tarvittaessa. Avustamista tarvitsee etenkin M-poppoo, jossa on pieniä lapsia.

Pienryhmäpäiviä on nyt kolme päivää viikossa. Aamupiiri on yhteinen, josta jakaannutaan ryhmiin. Vanhempien kanssa tehtävää lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa ei välttämättä ole pienryhmän oma ohjaaja tekemässä.

2.4 Opinnäytetyön prosessi

Heti opinnäytetyön aiheen valinnassa oli minulle selvää, että aihe liittyy varhaiskasvatukseen eli minun tämän hetkiseen sekä tulevaan työhöni. Työnantajani tarjoaman pienryhmäpedagogiikkakoulutuksen jälkeen muodostui minulle visio tulevasta opinnäytetyöstäni. Tämän pohjalta tutustuin aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen. Aloittelevana tutkijana tein monia virheitä. Aikataulua en suunnitellut riittävän tarkasti joten työn tekeminen venyi eikä se valmistunut ensimmäiseen tavoiteltuun määräaikaan mennessä. Varsinaisen opinnäytetyön kirjoittamisen

suunnittelin alkavaksi heti 2012 vuoden alussa saatuani muut tehtävät ja harjoittelut suoritettua. Alkuvuosi ei mennyt suunnitelmien mukaan. Menetin kaksi minulle läheistä ja tärkeää henkilöä kuukauden välein, joten tammikuu ja helmikuu menivät surutyötä tehdessä. Silloin ei opinnäytetyö käynyt kovinkaan usein mielessä. Usein huomasin istuvani koneella tai kirjan ääressä saamatta mitään aikaan.

Maaliskuulla pääsin vihdoinkin vauhti. Aihe oli selkeästi yhden pienen yksikön uuden toimintatavan ja sen tuomien muutosten tarkastelua. Opinnäytetyön rajaaminen ei ollut vaikeaa. Kiireen astuttua mukaan tein opinnäytetyötäni hyvin itsenäisesti. Tutkimuskysymykset kävin esimieheni kanssa yhdessä läpi ja muotoilimme joitain kysymyksiä uudelleen. Laitoin kyselyt vanhemmille jakoon ja henkilökunnan keskustelutilaisuus pidettiin. Kyselyyn vastanneiden määrä yllätti minut positiivisesti. Mutta toisaalta aihe on niin läheinen ja tärkeä lasten vanhemmille. Liian harvoin he saavat tuoda ajatuksiaan ja mielipiteitään esille.

Kyselystä vanhemmille tein kirjallisen koosteen, johon keräsin kaikki vastaukset. Merkitsin värikoodeilla eri aihe-alueet, jonka avulla sain jäsenneltyä asioita. Kyselyn alussa olevilla kysymyksillä hain mahdollisia riippuvuussuhteita. Esimerkiksi vaikuttaako lapsen hoitovuodet vanhempien tietämykseen pienryhmätoiminnasta. Kysymyksillä sain vastauksia asioihin, joita halusin selvittää.

Henkilökunnan haastattelussa minun olisi pitänyt tutustua tallentamisen tekniseen osuuteen paremmin. Minä en hallitse nykytekniikkaa kovinkaan hyvin, joten koko keskustelua ei ole tallennettuna. Kun minulla ei jokin tekninen juttu onnistu, niin hermostun ja alan ”säheltään” ja viimeistään siinä vaiheessa ei enää mikään onnistu. Keskustelussa oli läsnä minun oma työtiimi, joten pystyin täydentämään keskustelun loppuosan muistiinpanoja jälkikäteen. Ehkä en olisi lähtenytäkään niin heikoilla teknisillä taidoilla haastattelemaan vieraampaa ryhmää. Olisin opetellut laitteen käytön paremmin.

Henkilökunnan haastattelun alkuosan litteroin eli muutin kirjalliseen muotoon osittain. Keskustelu ajautui välillä sellaisiin asioihin, joita en tässä opinnäytetyössäni käsittele. Henkilökunnalla ei ollut pitkään aikaan pidetty palaveria, joten asioita oli liikaa. Minun olisi pitänyt olla jämäkämpi tässä asiassa pysymisen kanssa. Keskustelussa tuli paljon asioita esille.

Kuvittelin saavani opinnäytetyöni kirjoitettua nopeammalla aikataululla, mutta erehdyin. Tässä prosessissa oli erilaisia asioita, joiden tekemiseen kului yllättävän paljon aikaa.

3 VARHAISKASVATUKSEN MÄÄRITTELYÄ

3.1 Bronfenbrennerin ja Vygotskyn kehitysteoriat

Bronfenbrennerin ekologinen kehitysteoria vaikuttaa suomalaiseen päiväkotikasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tutkimukseen. Bronfenbrennerin ekologinen teoria soveltuu varhaiskasvatukseen ekologisuutensa ja kokonaisvastaisuutensa johdosta. Teorian mukaan yksilö kehittyy vuorovaikutuksessa erilaisten kasvuympäristöjen vaikutuksessa. (Karila & Kinos & Virtanen 2001, 204). Ekologinen kasvatusteoria on saanut vaikutteita sosiologiasta, psykologiasta, biologiasta sekä yhteiskuntatieteistä (Hujala & Puroila & Parrila & Nivala 2007, 17). Bronfenbrenner määrittelee kehityksen kestäväksi muutoksena tavassa, jolla henkilö käsittää ja käsittelee ympäristöään. Ekologisen teorian näkemyksen mukaan kehittyvä persoona kehittyy ympäristön vaikutuksesta osallistuen itse myös sen rakentamiseen. Sen mukaan yksilön ja ympäristön vuorovaikutus on molemminpuolinen sekä kehityksen kannalta merkityksellinen lähiympäristö laajenee lähiympäristöjen välisiin suhteisiin sekä laajempiin ulkopuolisiin ympäristövaikutuksiin. (Karila ym. 2001,207.)

Ekologisessa teoriassa ympäristön ajatellaan koostuvan sisäkkäin rakentuneista järjestelmistä, joita Bronfenbrenner kutsuu mikro-, meso-, ekso-, ja makrosysteemeiksi. Mikrosysteemi on yksilön välitön ympäristö, joka muodostuu toiminnoista, rooleista ja henkilöiden välisistä suhteista, joita yksilö kokee ympäristössään. Oma perhe on lapsen tärkein kasvuympäristö. Mesosysteemi käsittää niiden ympäristöjen väliset suhteet, joissa lapsi aktiivisesti toimii. Vuorovaikutussysteemejä, joissa lapsella on aktiivinen rooli, ovat esimerkiksi kodin ja päivähoiton välinen vuorovaikutus sekä kodin ja kaveripiirin välinen vuorovaikutus. Eksosysteemi on lapsen välittömän toimintaympäristön laajentuma, jonka osasysteemejä ovat erilaiset instituutiot lapsen kasvuympäristöjen ulkopuolella esimerkiksi työnmaailma, sosiaalis-taloudelliset tekijät, tukipalvelut sekä asumiseen ja vapaa-ajanviettoon liittyvät tekijät. Hujala ym. kirjoittavat, että Powellin mukaan päivähoiton eksosysteemi muotoutuu päivähoiton työntekijöiden oman henkilökohtaisen elämän lisäksi ammatillisuuteen vaikuttavista tekijöistä kuten esimerkiksi koulutustaustasta ja työskentelyolosuhteista. Lapsen asemaan päivähoitokasvatuksessa vaikuttavat aikuisten näkemykset lapsista, lasten tarpeista, kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Nämä muovaavat lapsen arkipäivää,

toimintamahdollisuuksia ja sitä kautta lapsen kuvaa omasta itsestä. Makrosysteemi rakentuu yhteiskunnallisista päätöksistä. (Hujala ym. 2007, 22–26.)

Ekologinen teoria on kasvuympäristöön pohjautuva malli, joka luo perustan yhteistoiminnalliselle kasvatusotteelle. Tämä malli antaa viitekehyksen kasvatuksen analyysille sekä lapsen välittömän kasvuympäristön että laajempien kasvatuksen yhteiskunnallisten kytkentöjen tasolla. (Hujala ym. 2007, 27.) Koti ja päivähoito ovat pienen lapsen kasvuympäristöjä.

Vygotskyn teoria korostaa tiedon sosiaalista ja kulttuurista alkuperää. Hänen käsityksensä mukaan kehitys tapahtuu ihmisen toimintaan perustuvista kehitysperiodeista eli kehityksen sosiaalisista tilanteista. Hänen teoriastaan nousut esiin niin sanottu lähikehityksen vyöhyke, jonka avulla voidaan lapsen kehityksessä erottaa se mitä lapsi osaa tehdä itsenäisesti ja mitä hän osaa aikuisen opastuksella. Lähikehityksen vyöhyke kuvaa toimintoja, jotka eivät vielä ole kehittyneet mutta ovat kehittymäisillään. Tämän teorian mukaan opetuksen tulee edeltää kehitystä eikä seurata sitä. Vuorovaikutus aikuisen tai osaavamman kaverin kanssa on perusta oppimiselle. (Hujala ym. 2007, 48–49.) Päivähoito ja siellä pienryhmätoiminta tukevat lapsen oppimista tämän teorian pohjalta.

3.2 Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatuksen arvopohja sekä kasvatuspäämäärät

Ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta on lasten vanhemmilla ja yhteiskunnan tehtävä on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Valtioneuvostonperiaatepäätöksellä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 28.2.2002, on tavoitteena edistää varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun kehittämistä koko siinä palvelu- ja tukijärjestelmässä, joka on luotu lasten ja perheiden tueksi ennen lasten oppivelvollisuuden alkamista. Painopisteet ovat varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttaminen, vanhempien ja henkilöstön kasvatuskumppanuus sekä neuvolan päivähoidon, esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyö. Tavoitteena on, että kaikissa lapsiperheiden palveluissa omaksutaan lapsi- ja perhelähtöiset varhaiskasvatuksen tavoitteet, toiminatavat ja yhteistyökäytännöt. Varhaiskasvatuksen linjauksen pohjalta on laadittu valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ohjaamaan varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun toteuttamista valtakunnallisesti. (Stakes 2002:9, 3-8.) Jokaisessa

kunnassa on velvollisuus tehdä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä päiväkotikohtaiset ja ryhmäkohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat.

”Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista.” Tähän tarvitaan vanhempien ja ammattilaisten kiinteää yhteistyötä lapsen parhaaksi. Tätä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Laki lasten päivähoitosta määrittää päivähoiton tavoitteeksi tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Laki lasten päivähoitosta 1973/36). Kasvatuskumppanuus edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Henkilöstöllä on koulutuksensa tuoma ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomiselle. Yhteiskunta järjestää, valvoo ja tukee varhaiskasvatusta, joka koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–33.)

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoitossa sekä avoimena toimintana. Näitä palveluja tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palvelun tuottajat sekä seurakunnat. Varhaiskasvatus, esiopetus osana varhaiskasvatusta ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän jatkumon. Ammattitaitoinen henkilöstö on edellytys laadukkaalle varhaiskasvatukselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–12.)

Arvopohja suomalaiselle varhaiskasvatukselle pohjautuu kansainvälisiin lasten oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Lapsen oikeuksien yleissopimus tuli laintasoisen voimaan Suomessa 1991. Sen keskeisin arvoista on lapsen ihmisarvo. Sopimuksen mukaiset yleisperiaatteet tältä osin ovat; syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12.)

Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ovat lapsen oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin ja turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen. Lapsella on oikeus turvattuun ja terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti. Lapsella on

oikeus tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Lapsen tulee saada tarvitsemaansa erityistä tukea. Lapsella on oikeus kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon tai katsomukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää painottaa lapsuuden itseisarvoista luonnetta, vaalia lapsuutta ja ohjata lasta ihmisenä kasvamiseen. Kasvattajien tulee huolehtia, että toimintaa ohjaavat seuraavat kasvatuspäämäärät.

1. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, jossa jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Tämä on edellytys toimimiselle ja kehittymiselle omana ainutlaatuisena persoonallisuutena.
2. Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen tarkoittaa, että lapsi oppii huomioimaan muut ja välittämään toisista. Tällä osalla luodaan edellytyksiä hyvän yhteiskunnan ja yhteisen maailman muodostumiselle.
3. Itsenäisyyden asteittainen lisääminen tarkoittaa sitä että, lapsi edellytystensä mukaisesti kykenee huolehtimaan itsestään ja läheisistään ja läheisistään sekä tekemään elämäänsä koskevia päätöksiä ja valintoja. Hän oppii luottamaan omaan osaamiseen, mutta tarpeellinen huolenpito ja turva ovat kuitenkin aina lähellä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,13.)

3.3 Varhaiskasvatuksen toteuttaminen

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hänen terveyttä vaalitaan ja perustarpeista huolehditaan, häntä arvostetaan, hänet hyväksytään omana itsenään, tulee kuulluksi ja nähdyksi sekä saa vahvistusta terveille itsetunnolle. Lapsi uskaltaa yrittää ja oppii sosiaalisia taitoja. Hänet kohdataan yksilöllisten tarpeiden, persoonallisuuden ja perhekulttuurin mukaisesti sekä kokee olevansa tasa-arvoinen riippumatta sukupuolestaan, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustastaan tai etnisestä alkuperästään. Lapsen hyvinvointia varhaiskasvatuksessa edistävät mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin sekä muihin lapsiin vaalitaan, ja hän kokee kuuluvansa vertaisryhmään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,15.)

Varhaiskasvatuksen kokonaisuuteen kuuluvat hoito, kasvatus ja opetus, jotka painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä lapsilla. Hyvä hoito muodostaa perustan kaikelle toiminnalle varhaiskasvatuksessa. Kun lapsen perustarpeista huolehditaan hyvin, voi lapsi suunnata mielenkiintonsa toimintaan, ympäristöön sekä muihin lapsiin. Hyvällä kokonaisuudella (hoito, kasvatus ja opetus) edistetään lapsen myönteisen minäkäsityksen, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä ajattelun kehittymistä. Lapsi kasvaa ja oppii hoito- ja vuorovaikutustilanteissa, arjen pienissä työtehtävissä, leikissä sekä muussa lapselle ominaisessa toiminnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,16.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön, jonka toiminta pohjautuu suomalaisen yhteiskunnan määrittelemissä asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin. Kasvattajien tehtävänä on luoda hyvä ilmapiiri aikuisten ja lasten yhteisöön, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16–17.)

Varhaiskasvatusympäristön muodostavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Siihen kuuluvat rakennetut tilat, lähiympäristö sekä toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvät psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt sekä materiaalit ja välineet. Monipuolinen ja joustava ympäristö kannustaa kokeilemaan ja oppimaan sekä ilmaisemaan itseään. Hyvin suunniteltu varhaiskasvatusympäristö kannustaa toimimaan pienryhmissä, joissa jokaisella on mahdollisuus osallistua keskusteluun ja vuorovaikutukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,17–18.)

Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma; uteliaisuus, halu oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Vuorovaikutus ympäristön ja ihmisten kanssa auttaa lapsia liittämään asioita ja tilanteita omiin kokemuksiinsa, tuntemuksiinsa ja käsiterakenteisiinsa. Perustan hyvälle oppimiselle ja myönteiselle oppimisasenteelle luovat turvalliset ihmissuhteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

Kielellä on keskeinen merkitys lapsen rakentaessa kuvaa ympäröivästä maailmasta ja paikastaan siinä. Kieli tukee lapsen ajattelutoimintojen kehitystä ja kommunikaation kehitystä merkitysten välittäjänä. Leikkien ja satujen avulla lapsen kielellistä kehitystä tuetaan sekä lapsen maailmankuva kehittyy. Lapset oppivat aikuis- ja vertaissuhteissa kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja ja kommunikaatiomalleja. Kieli kehittyy leikkimisen,

liikkumisen, tutkimisen sekä taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen myötä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19–20.)

Lapselle ominaisia tapoja toimina ja ajatella ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Lapset oppivat leikkiessään. Leikkiville lapsille annetaan vapautta sekä tarvittaessa suoraa ja epäsuoraa ohjausta. Leikki on luonteeltaan sosiaalista, joten vertaisryhmä vaikuttaa leikin kulkuun. Hyvää leikkiympäristöä rakentaessa huomioidaan lasten ajankohtaiset kiinnostuksen aiheet sekä ikä. Eri leikkien aika-, tila- ja välienratkaisut tulee ottaa huomioon. Riittävä liikkuminen päivittäin luo perustan lapsen hyvinvoinnille ja terveelle kasvulle. Lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle on säännöllisellä ohjatulla liikunnalla tärkeä merkitys. Oman kehon tuntemus ja hallinta tukevat terveen itsetunnon kehittymistä. Varhaisvuosina aloitettu riittävä liikunta luo pohjaa liikunnalliselle elämäntavalle. Lapsia kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen, joten liikuntavälineet tulee olla lasten saatavilla. Taiteellisia kokemuksia lapset saavat musiikista, kuvataiteesta, tanssista, draamatoiminnasta, kädentaidoista sekä kirjallisuudesta. Taiteen avulla lapsella on mahdollisuus kokea mielikuvitusmaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikisti totta. Monipuolinen taiteellinen kokeminen ja tekeminen kehittävät lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Lapselle on luontaista tutkiva ihmettely. Lapsi on utelias ja haluaa kokeilla ja tutkia uusia asioita. Oppimisen ilo pysyy yllä ja vahvistuu yrityksen, erehdyksen ja oivalluksen kokemuksen kautta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,20–25.)

Varhaiskasvatuksen sisällöt rakentuvat orientaatiokokonaisuudesta, johon kuuluvat matemaattinen -, luonnontieteellinen -, historiallis-yhteiskunnallinen -, esteettinen -, eettinen -, uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Tämän viitekehyksen avulla pyritään turvaamaan lapselle maailmasta syntyvän kuvan monipuolisuus, eheys ja kokonaisvaltaisuus. Varhaiskasvatuksessa orientaatiot muodostavat henkilökunnalle kehyksen siitä millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä aikuisten tulee etsiä, muokata ja tarjota lapsille ja lapsiryhmälle toimimista ja oppimista varten. Kaikilla orientaatioiden alueilla kieli on kommunikaation ja vuorovaikutuksen väline, joten kaikissa varhaiskasvatuksen hoito-, kasvat- ja opetustilanteissa käytetään hyvää ja tarkkaa kieltä ja avataan uusia käsitteitä lapsille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26–27.)

Sisarusryhmässä on lasten ikäerot suuria. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamia tavoitteita on lähes mahdotonta saavuttaa kaikille tasapuolisena yhdessä ryhmässä. Jo näiden tavoitteiden pohjalta on perusteltua jakaa lapset pienryhmiin.

4 NÄKÖKULMIA PIENRYHMÄTOIMINNASTA

Lapset joutuvat viettämään päiväkodissa kymmentuntisia päiviä jopa yli 20 lapsen ryhmissä. Lapset ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään sekä aikuisten kanssa, mikä on palkitsevaa mutta samalla kuluttavaa. Lapset hakeutuvat luontaisesti toistensa seuraan, vaikkei alle kouluikäisellä ole vielä riittäviä taitoja yhdessä toimimiseen. Syntyy ristiriitoja eikä ratkaisumalleja vielä hallita. Suuressa ryhmässä syntyy kahakoita, turhaa odottamista sekä kilpailua puheenvuoroista ja aikuisen huomiosta. (Mikkola & Nivalainen 2010a, 19.)

Työtapana pienryhmätoiminta perustuu lapsilähtöiseen ajatteluun, jonka keskeisimpänä kohteena on lapsen hyvinvointi ja onnellisuus (Mikkola & Nivalainen, 2010b, 9). Pienemmässä ryhmässä lapsen on helpompaa ja turvallisempaa hallita omaa toimintaansa, tulla yksilönä näkyväksi ja olla oma itsensä. Lapset voivat pienemmissä ryhmissä toimia lähikehityksen vyöhykkeellä aikuisen tukemana. Vuorovaikutuksen suunnittelu ja sen mahdollistaminen ovat pienryhmätoiminnan perusta. Lasten on helpompi oppia pienissä ryhmissä suhteuttamaan omia taitojaan tilanteisiin sopiviksi ja tunnistamaan tekojensa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin. Oleellista ei ole se onko lapsi syönyt, askarrellut tai käynyt vessassa vaan onko lapsi tullut aidosti kohdatuksi ja tietääkö aikuinen, mitä lapselle kuuluu. (Mikkola & Nivalainen 2010a, 31–33.)

Mikkolan mukaan jokaiselle lapselle ja pienryhmälle tulisi taata omahoitaja vastaamaan lapsen päivähoidon aloituksesta, arjen sujumisesta sekä ryhmään sopeutumisesta. Lapsi oppii luottamaan aluksi yhteen aikuiseen ja saa luottamuksen siihen, että hänestä välitetään ja pidetään huolta. Lapsen hoito- ja varhaiskasvatussuunnitelman tekemisestä vanhempien kanssa vastaa omahoitaja. Kun pienryhmillä on pysyvä omahoitajamalli, pystyy aikuinen ohjaamaan pienryhmänsä oppimisprosessia paremmin. Omahoitajan tuntiessa ryhmänsä lapset hyvin, hän pystyy antamaan jokaiselle yksilölle hänen tarvitseman tuen. Lasten havainnointi pienessä pysyvässä ryhmässä helpottuu. (Mikkola & Nivalainen 2010a, 34.)

Pienryhmien paras toiminta-aika on klo.9.00–11.00. Työvuoroja laadittaessa tulee huomioida se, että kaikki pienryhmistä vastaavat työntekijät ovat paikalla viimeistään

klo.9.00. Päivät voivat olla pitempiä pienryhmäpäivänä ja tunnit voidaan tasata työaikajakson aikana.

Toiminnan suunnittelu tehdään yhdessä, jotta kaikki tiimin jäsenet tietävät mitä muissa ryhmissä tehdään. Pedagoginen vastuu on lastentarhanopettajalla. Tilojen käyttö on syytä suunnitella tarkasti. Pienryhmien ulkoilua kannattaa porrastaa ja sopia aikataulut milloin kukin ryhmä ulkoilee ja tarvitsee eteistiloja. Näin saadaan päiväkodin arki sujumaan kiireettömänä. Jos kaikki ovat yhtä aikaa pukeutumistiloissa, syntyy turhaa tuskastuttavaa odottelua. Pukemaan oppiminen on yksi pienen lapsen tärkeimmistä motorisista taidoista. Pienryhmissä pukeutuminen on rauhallista yhdessäoloa aikuisen ja muiden lasten kanssa. Se on hyvä tilaisuus aikuisen ja lapsen vuorovaikutukselle. Ulkoillessa pienryhmissä aikuinen pystyy osallistumaan lasten leikkeihin ja peleihin paremmin. Leikkivälineitä riittää paremmin, kun kaikki eivät ole yhtä aikaa pihalla. Sisällä olevilla on enemmän tiloja käytettäväksi. (Mikkola & Nivalainen 2010a, 36–42.)

On hyvä tehdä varasuunnitelma henkilökunnan poissaolojen varalta. Vaikka pienryhmään tulee sijainen, antaa tuttu pienryhmä turvaa toisen aikuisen ohjaamanakin. Jos sijaista ei saada, sovitaan missä vaiheessa päivää vajaalla toimiva ryhmä tarvitsee ja saa apua. Jos lapsia on poissa, pidetään pienryhmät omina ja tarjotaan ryhmän lapsille paljon yksilöllistä vuorovaikutusta. (Mikkola & Nivalainen 2010a, 37.)

Kalliala (2012, 160–161) kyseenalaistaa edellä mainittuja ajatuksia pienryhmätoiminnasta. Hänen mielestään, jos pienryhmillä on pysyvät ohjaajat, jäljitellään silloin perhepäivähoidon kodinomaisuutta jota ei kuitenkaan saavuteta. Päiväkodin vahvuus, koulutettu henkilökunta, jää hyödyntämättä täysimääräisenä. Hänen mukaan lapset joutuvat pysyvissä pienryhmissä eriarvoiseen asemaan. Osa lapsista pääsee lastentarhanopettajan ohjaukseen koko vuodeksi, toiset ”joutuvat tyytymään lähihoitajan ammattitaitoon. Lastenhoitajalta vaaditaan kykyä ohjata lapsiryhmää itsenäisesti, vaikka saisikin apua suunnitteluun, on tämä Kallialan mielestä kohtuutonta. Lastentarhanopettajaksi kouluttautuneen tiedoista ja taidoista tulee kaikkien lasten päästä osalliseksi. Hänen mukaan pienryhmät voivat pysyä suhteellisen samoina, mutta ohjaajat vaihtuvat, voidaan aikuisten osaaminen käyttää täysimääräisesti

hyväksi. Eri tilanteissa ryhmän jakoa voidaan muuttaa, koska yleensäkin ”*puhtaat mallit ovat aina elämälle vieraita*”.

Omahoitajakäytäntöä Kalliala pitää tärkeänä päivähoiton aloitusvaiheessa. Lapsen sopeuduttua päivähoitoon ja on oppinut tuntemaan aikuiset ja lapset, voi omahoitajakäytäntö kääntyä helposti itseään vastaan. Jos omahoitaja pyrkii viettämään mahdollisimman paljon vain omien lastensa kanssa, hukataan paljon osaamista jonka pitäisi olla käytettävissä kaikkien lasten hyväksi. Toimittaessa näin yhdistetään perhepäivähoidon ja päiväkodin huonot puolet. Omahoitajakäytäntö voi asettaa lapset eriarvoiseen asemaan, jos omahoitaja on passiivinen ja epäsensitiivinen, eikä ole motivoitunut työhönsä. (Kalliala 2012, 163–164.)

5 LAPSEN KEHITYKSEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ PIENRYHMÄTOIMINNAN NÄKÖKULMASTA

5.1 Leikki, vuorovaikutus, sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot

Leikille ole yksiselitteistä määritelmää, joka sisältäisi kaiken mitä se pitää sisällään. Eri tutkijoilla on eri kriteerit ja niiden painotukset määritellessään leikin käsitettä. Leikin keskeisenä tunnusmerkkinä mainitaan vapaaehtoisuus, sisäinen motivaatio, tyydytys ja prosessin ensisijaisuus tuotokseen nähden. Leikillä on lapselle tärkeä kehitystehtävä, jonka kautta lapsi harjaantuu fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Taaperoikäinen leikkii yksin tutustuen ympäristöön, omaan kehoonsa, tavaroihin ja oppii mallista seuraten muiden toimintaa. Kiinnostuksen kohteet ja leikit vaihtuvat nopeasti. Lapsen tullessa neljännelle ikävuodelle leikit muuttuvat yksinleikistä rinnakkaisleikeiksi eli lapset leikkivät omia leikkejään rinnakkain. Rinnakkaisleikistä kehittyä vähitellen yhdessä leikkimiseksi ja neljännen ikävuoden jälkeen yhteisleikkiin. Päivähoidossa leikin merkitys on tiedostettu, mutta lasten leikki on kuitenkin lasten itsensä varassa ilman aikuisen läsnäoloa ja ohjausta. (Koivunen, 2009, 40.)

Kallialan (2008,40) mukaan Lev Vygotskin ehto leikin määrittelylle on lapsen luoma kuvitteellinen tilanne. Tämä määrittely huomioi vain yhden leikin lajeista jättäen ulkopuolelle paljon arkipuheessa käytettävistä leikin lajeista sekä valtaosan leikin tutkimuksesta. Vygotskin teorian pohjalta ensimmäisten ikävuosien puuhat olisivat jonkinlaista leikin esiharjoittelua (Hujala & Turja 2011,68). Vuorovaikutuksen näkökulmasta tarkasteltuna leikki alkaa varhain jo ensimmäisestä tietoisesta hymystä lähtien.

Sisarusrhymässä, kuten Oikaraisen ryhmiksessä, on eri-ikäisiä lapsia samassa ryhmässä. Jakamalla lapset pienryhmiin voidaan mahdollistaa rauhallisempi leikkiympäristö. Leikki 1-2 vuoden iässä on erilaista kuin 4-5 vuotiaan. Vanhemmilta tulleiden vastausten perusteella leikkiä pidetään lapsille tärkeänä alueena. Mahdollisuus leikkiin omanikäisten lasten kanssa on vanhempienkin toive. Sisarusten kohdalla erityisesti vanhemman lapsen tilaisuus leikkiä ilman nuoremman ”kiusaamista” koettiin tärkeäksi. Vanhemmat kokivat pienryhmien rauhoittavan leikkejä. Jos lapsi on aina samassa pienryhmässä, niin hän ei välttämättä opi toimimaan kaikkien kanssa ja

sisarusryhmäperiaate katoaa, ilmeni kyselyssä muutaman vanhemman huolena. Henkilökunnan mukaan aikuisten mahdollisuus osallistua lasten leikkiin, on lisääntynyt pienryhmätoiminnan mukana. ”*Lapset tykkäävät, kun aikuinen leikkii mukana.*” Kun T-poppoo on ulkona ja M-poppoo sisällä, sujuvat leikit paremmin ja aikuinen voi keskittyä leikkeihin oman ryhmänsä kanssa, tarvitsematta seurata pienempien touhuja. Tässä ryhmiksessä menneen talven aikana on leikin ja leikkipaikkojen kehittäminen ollut yhtenä kehittämistavoitteena. Kallialan (2008, 60) mukaan aikuisen tehtävä leikeissä on varjella leikin vapaaehtoisuutta, välittömyyttä, lisätä leikin tyydyttävyyttä ja pitkäkestisuutta leikin hallinnan säilymisen kuitenkin lapsilla. Ystävyyssuhteiden vahvistaminen kuuluu aikuisen rooliin leikin tukijana. Aikuisen saatavuus sekä fyysisesti että psyykkisesti luo turvalliset puitteet leikille. Pienryhmissä nämä onnistuvat helpommin.

Lasten omatoimisessa leikissä eli niin sanotussa vapaassa leikissä lapset voivat toteuttaa omia tavoitteitaan jotka he itse suunnittelevat, mihin he ryhtyvät, mistä leikki alkaa ja päättyy sekä keitä leikissä on mukana. Näissä tilanteissa lapset voivat kehittää keskinäisiä suhteitaan, harjoitella vuorovaikutusta sekä omien tavoitteiden asettelua. Aikuisen rooli näissä vapaassa leikeissä on lasten kehitystasosta riippuvainen asia. Pienempien kanssa osallistuminen on suoraa osallistumista leikkiin. Isompien kanssa se on enemmän välineellistä vaikuttamista. Vapaassa leikissä lasten aloitteita ja leikin sääntöjä kunnioitetaan. (Hujala 2011,69–70.) Pienryhmissä ohjaaja voi havainnoida leikin kulkua helpommin ja ohjata lapsia heidän tarvitessaan apua esimerkiksi ristiriitatilanteissa, joita lapset eivät itse vielä kykene ratkaisemaan omatoimisesti. Oikaraisen ryhmisessä pienryhmät ovat melko selkeästi ”isot ja pienet”, joten leikkien onnistumisen kannalta pienryhmätoiminta on tarpeellista miltei välttämätöntä.

Lapsen kehitys tapahtuu vuorovaikutussuhteiden kautta, joten lapsen kehitystä ei voi tutkailla tai ymmärtää ottamatta huomioon hänen ympäristöönsä ja ihmissuhteita. Vuorovaikutussuhteessa molemmat osapuolet ovat aktiivisia ja osallisia. (Kaskela & Kronqvist, 2007,15). Tuula Tammisen (2005,47–49) mukaan vastavuoroisuus on inhimillisen vuorovaikutuksen oleellisin perusominaisuus. Vastavuoroisuus on ainoa mahdollisuus inhimilliseen yhteyteen, ihmisten väliseen jakamiseen. Vastavuoroisuutta suojellaan, seurataan, arvioidaan ja vaaditaan ihmisten keskinäisessä kanssakäymisessä. Kaikenikäisistä tuntuu pahalta, väärältä ja pelottavalta, jos vastavuoroisuus puuttuu tai se rikkoutuu. Vuorovaikutuksessa on aina mukana tunnetila sekä kummankin yksilön

sisäinen kokemus eli se miten kumpikin osapuoli mielessään vuorovaikutusta kokee ja ymmärtää. Ilkka Uusitalon (2000, 52–53) mukaan vuorovaikutus koostuu sanallisesta viestinnästä, kuuntelemisesta, sanattomasta kehomme viestinnästä, hiljaisuudesta, läsnäolosta sekä toiminnasta ja teoista. Päivähoidossa vuorovaikutuksella on tärkeä merkitys perustehtävän toteuttamisessa.

Pienryhmätoiminnalla voidaan tarjota riittävästi vuorovaikutussuhteita, mutta samalla suojella lasta liialliselta vuorovaikutussuhteiden verkolta. Pienessä ryhmässä aikuinen voi kohdata lapsen yksilöllisesti ja aidosti. Sisarusryhmässä, kuten Oikaraisen ryhmiksessä, on eri-ikäisiä lapsia, joilla on erilaiset vuorovaikutuskyvyt ja – tarpeet. Kun pienryhmät koostuvat suunnilleen samanikäisistä lapsista, vuorovaikutustaitojen harjoittelu voidaan suunnitella vastaamaan kyseisen pienryhmän tasoa ja tarvetta vastaavaksi. Vuorovaikutustaidot eivät kehity itsestään, vaan niitä pitää opetella. Erilaisten tunnetilojen tunnistaminen on tärkeää ja niitä voidaan varsinkin isompien kanssa suunnitelmallisesti harjoitella.

Sosiaalisuus on synnynnäinen temperamenttipiirre, jolla tarkoitetaan sitä, miten kiinnostunut ihminen on muiden ihmisten seurasta ja asettaa muiden ihmisten seurassa olemisen yksinolon edelle. Sosiaaliset taidot, eli kyky olla muiden kanssa, tulevat oppimalla eli kokemuksen ja kasvatuksen kautta. Kun ihminen on sosiaalinen, se edesauttaa sosiaalisten taitojen opettelua. (Keltikangas-Järvinen 2010,17–18.) Temperamentilla tarkoitetaan yksilöllisiä, biologiaan pohjaavia taipumuksia tai valmiuksia reagoida tietyllä tavalla sekä ympäristöön että sisäisiin tiloihin, kuten nälkään, kipuun, väsymykseen ja tunnemyrskyihin (Keltikangas-Järvinen 2009,12). Sosiaalisten taitojen opettelu ei pienellä lapsella tapahdu yrityksen ja erehdyksen kautta toisten lasten kanssa, vaan tarvitsee aikuisen tukea oppiakseen empatiakykyä, toisten huomioon ottamista ja toisen oikeuksien kunnioittamiseen. Jos lapsia ei tueta näiden taitojen harjoittelussa ”astuvat viidakon lait voimaan, vahvin voittaa ja heikoin häviää”. Keltikangas-Järvinen (2010,167.) Erityisesti sosiaalisten taitojen harjoittelu onnistuu pienemmissä ryhmässä helpommin. Pysyvä ohjaaja pienryhmässä pystyy johdonmukaisesti tukemaan ryhmänsä lapsia näiden taitojen harjoittelussa. Johdonmukaisuutta vanhemmat pitivät erittäin tärkeänä lapsensa päivähoidossa. Jokaisella lapsella on temperamenttipiirteensä ja hänet on kohdattava hänelle sopivalla tavalla. Tämä vaatii ohjaajilta erityistä herkkyyttä.

5.2 Vertaisryhmä ja ryhmän kuormittavuus

Vertaisryhmä koostuu suunnilleen samalla kehitystasolla sosiaalisessa, emotionaalisessa tai kognitiivisessa kehityksessä olevista yksilöistä. Lapsen yksilöllisyys kehittyy osana ryhmää, jonka toimintaan vaikuttaa paljon sen koko ja ryhmän ohjaajien koulutuksen taso ja sisältö. Ryhmän muodostukseen vaikuttavat lasten ja aikuisten persoonalliset katsomukset ja kokemukset, tiedot ja taidot sekä henkilöiden väliset suhteet. Lapset halutaan päivähoitossa ottaa huomioon yksilöllisesti, mutta yksilöllisyys pääsee esiin vain yhteydessä muihin. Kun ryhmysuhteet ovat hyvät, niin ryhmässä on tilaa jokaisen erityispiirteille. Ihminen kehittyy omaksi itsekseen sen kautta, mitä hän merkitsee muille. (Helenius & Korhonen, 2008, 58.) Lapset tulevat päiväkotiin ensisijaisesti leikkimään kavereiden kanssa. Jokainen lapsi haluaa kuulua ryhmään ja päästä leikkeihin mukaan. Jo päivähoitossa lasten välille alkaa kehittyä hierarkkisia sosiaalisia rakenteita, jotka voivat jäädä pysyviksi. Lapsi, joka ei ole päässyt ryhmänsä hyväksytyksi jäseneksi, voi jäädä sen ulkopuolelle myöhemminkin (Sinkkonen & Kalland, 2011, 169). Ohjaajien tehtävänä on puuttua tällaisiin tilanteisiin, joissa joku lapsista jätetään leikeistä pois. Pienryhmissä voidaan helpommin havaita ja puuttua näihin tilanteisiin. Voidaan yhdessä harjoitella yhdessäoloa ja leikkimistä. Mitä paremmin ohjaaja tuntee lapset, sen paremmin hän voi tukea lasten välisiä suhteita. Leikkitalanteissa ohjaaminen on sosiaalisten taitojen opettamista.

Pienen lapsen kyky vuorovaikutukseen on rajallinen. Suurissa lapsiryhmissä vuorovaikutussuhteiden verkosto kasvaa liian suureksi, jotta se olisi lapsen hallittavissa. Liian isot ryhmät, vaihtuvat aikuiset, taukoamaton meteli ja lasten keskinäiset ristiriidat voivat johtaa lapsen pitkäaikaiseen stressiin, joka puolestaan on yhteydessä mielenterveyshäiriöihin, immuunisysteemin kehityksen häiriöihin ja suurempaan sairausalttiuteen. (Sinkkonen & Kalland 2011,150.) Pienryhmillä voidaan helpottaa liiallista kuormitusta. Lapselle, joka ensimmäistä kertaa tulee päiväkotiin, on ero vanhemmista jo rankka. Kun siihen lisätään suuren ryhmän meteli ja levottomuus seuraa siitä väistämättä ahdistusta ja pelkoa, alttius stressille voi syntyä. Lapset eivät ole ainoat, jotka kärsivät jatkuvasta levottomuudesta siitä kärsii myös henkilökunta.

5.3 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on henkilökunnan ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja – vastuu sekä heillä on oman lapsensa tuntemus. Henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen. Henkilöstöllä on vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–33.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu tehdään yhdessä vanhempien ja henkilökunnan kanssa. Pienryhmätoiminnan periaatteiden mukaan pienryhmän ohjaaja tekee oman ryhmänsä lasten vasut yhdessä vanhempien kanssa eli käytetään ”omahoitaja” mallia. Suuremmissa päiväkodeissa ja ryhmissä näin on välttämätöntä toimia. Oikaraisen ryhmis on pieni yksikkö, jossa henkilökunta tuntee kaikki lapset ja vanhemmat. Pienryhmätoiminta aloitettiin kesken toimintakauden, joten oli luontevaa jatkaa vasujen tekemistä samojen vanhempien ja työntekijän kanssa joiden kanssa edelliset vasut oli tehty. Näin voitiin jatkaa jo luotujen luottamuksellisten suhteiden pohjalta. Toimivan kasvatuskumppanuuden luomiseksi tarvitaan pysyvä henkilökunta. Luottamuksellisen suhteen luominen vie aikaa.

Kasvatuskumppanuus on myös jokapäiväistä lasten vastaanottamista aamulla ja lasten luovuttamista iltapäivällä. Kuunnellaan mitä vanhemmilla on kerrottavana sekä kerrotaan lapsen päivästä vanhemmille. Vanhempien on luontevampaa tulla haastavissa tilanteissa keskustelemaan lapsen oman pienryhmäohjaajan kanssa, jonka kanssa on lapsen vasukin tehty. Uskon kasvatuskumppanuuden vahvistuvan pienryhmätoiminnan myötä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Henkilökunnan haastattelu

Haastatteluun osallistui koko henkilökunta; johtaja, kaksi lastenhoitajaa (joista toinen olen minä eli tutkimuksen tekijä) sekä perhepäivähoitaja. Tilaisuus oli ryhmiksen tiloissa ja oikeammin se oli keskustelu kuin haastattelu. Kuulun itse henkilökuntaan, joten perehtyneisyyteni asiaan ja yksikköön on hyvä. Keskustelu soljui vilkkaana ja tärkeitä asioita tule esille. Haastattelu toteutettiin illalla ryhmiksen sulkeuduttua.

Rovaniemen kaupungin päivähoiton strategiaan on kirjattu pienryhmätoiminta päiväkodeissa. Koko päivähoidon väki on käynyt Petteri Mikkolan pienryhmäpedagogiikan koulutuksen. Tämän ryhmiksen väki kokonaisuudessaan kävi koulutuksen 16.10.2010 ja sen jälkeen pienryhmätoiminnan suunnittelu käynnistettiin. Tietoa pienryhmätoiminnasta on saatu lisäksi kiertävältä erityislastentarhan opettajalta sekä muista päiväkodeista, joissa kyseinen toiminta on otettu käyttöön. Ryhmikseen hankittiin koulutuksesta Petteri Mikkolan ja Kirsi Nivalaisen kirja Lapselle hyvä päivä tänään, joka antaa näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Jokaiselle jäi omalle vastuulle kirjaan tutustuminen. Tiedonsaanti koettiin riittäväksi henkilökunnan keskuudessa.

Ryhmäjaon perusteina käytettiin leikkitaitoja sekä puheenkehityksen vaihetta. Ensimmäisenä vuonna oli eskarit mukana, jotka olivat omana ryhmänään. Leikin ja puheenkehityksen mukaan muodostuivat kohtuullisen tasapainoiset ryhmät. Ryhmien pysyminen kiinteinä pysyvän ohjaajan kanssa koettiin ryhmän toimimisen kannalta paremmaksi kuin vaihtuvat. Mikkolan (2010, 34) mukaiseen omahoitaja järjestelmään ei haluttu lähteä, vaan varhaiskasvatuskeskustelut käytiin niiden vanhempien kanssa, joiden kanssa oli ne tehty aiemminkin. Koettiin luontevaksi jatkaa jo luotuja luottamuksellisia suhteita vanhempiin. Tämä Oikaraisen yksikkö on pieni päivähoiton yksikkö, jossa kaikki tuntevat toisensa ja kaikki lapset, ei koettu tarpeelliseksi omahoitajuutta koko sen täydessä merkityksessä.

Monenlaisia haasteita on ollut pienryhmätoiminnan juurruttamiseksi Oikaraisen ryhmikseen. Suurimmaksi haasteeksi henkilökunta on kokenut henkilökunnan

vaihtuvuuden. Henkilöitä on vaihtunut, on ollut pitkiä sairauslomia, opintovapaita ynnä muuta. Aina ei välttämättä sijaisia ole saatu ryhmiksen sijaitessa kaupungin laidalla huonojen, miltei olemattomien julkisten yhteyksien alueella. Koko kaupungin päivähoidossa on pätevien sijaisten jatkuva pula. Jos toimintatapa ei ole juurtunut kunnolla, on pysyvien ohjaajien poissa ollessa hankalaa saada homma toimimaan. Henkilökunnan vaihtuvuus tuo myös erilaisia näkökulmia siihen, miten pienryhmätoimintaa tulee toteuttaa.

Ryhmiksen tilat ovat henkilöstön mielestä haasteelliset pienryhmätoiminnan toteuttamiseen. Ryhmis toimii tavallisessa asunnossa, jossa on ”olohuone, kaksi pienempää huonetta, keittiö ja yksi wc”. Eteinen on käyvän mallinen. Tämä asunto sijaitsee entisessä opettajien asuintalossa. Yläkerrassa olevaa nuorisotilaa on mahdollisuus käyttää ja sitä käytetään jonkin verran. Se tila on suunniteltu nuorison käyttöön, joten se ei välttämättä ole päivähoitoikäisille lapsille sopiva oppimisympäristö. Tiloilla on iltaisin monenlaista käyttöä, joten kaikki on aina kerättävä pois lukollisiin kaappeihin tai tuotava omiin tiloihin. Pakkaskautena, jolloin sitä tilaa olisi tarvittu eniten, ne olivat niin kylmät, ettei sinne lapsia voinut viedä. Koko rakennus on iäkäs. Tilojen puhtaanapidossakin koettiin olevan puutteita. Sotkuisissa tiloissa on epämiellyttävä toimia.

Yhteisen suunnitteluajan löytäminen työpäivän aikana on haasteellista. Oikaraisen ryhmiksessä on vain yksi ryhmä, joten ei ole toisen ryhmän aikuisia apuna suunnitteluhetkien aikana. Päivälepo hetken aikanakaan ei voida suunnitella, koska kaikki lapset eivät nuku päiväunia. Kun viimeiset nukkujat on saatu nukkumaan, ensimmäiset alkavat jo heräillä. Keskusteluja henkilöstön välillä toiminnasta ja toimitavoista kaivattiin lisää, mutta ne on tehtävä ryhmiksen sulkeuduttua, jolloin kertyy ylitöitä ja niitä tasatessa ollaan poissa lapsiryhmästä. Hankalaa näin pienessä yksikössä, jossa on vain kolme kasvatusvastuullista.

Suunnitelluissa aikatauluissa pysyminen koettiin ongelmaksi. Helposti jäädään odottamaan, että mahdollisimman moni lapsi ehtisi aamupiiriin mukaan. Kun lapsia tulee kesken aamupiiriin, häiriintyy koko hetki. Olohuoneeseen, jossa aamupiiri pidetään, kuuluu kun ovi aukeaa. Siinä sitten oli se aamupiiri. Jos aamupiiriä ei aloiteta ajoissa, ontuu koko pienryhmätoiminnan aikataulu. Tämä aihe nosti esiin keskustelun ristiriitaisesta ajattelusta ja toiminnasta.

Pidämme lasten hoitopäiviä liian pitkinä, mutta toivomme kaikkien tulevan aamupiiriin.

Kaikki tiedostavat pienryhmätoiminnan, mutta sitoutuneisuus ja toimiminen sen mukaan vaihtelevat. Motivaatio toimia pienryhmissä koettiin tärkeäksi. Helposti ajaututaan päivähoitossa työskentelevien tyypilliseen ajatteluun, jossa halutaan tasata työtaakkaa.

Minulla on kaksi lasta ja toisella on kuusi lasta, en voi hyvällä omallatunnolla olla vain kahden lapsen kanssa.

Pienryhmätoiminnan käyttöönotto on tuonut henkilöstön mukaan monia positiivisia asioita arkiseen työhön. Yleisen rauhallisuuden lisääntyminen on yksi merkittävimmistä asioista. Konfliktitilanteet ovat vähentyneet ja ne on helpompi selvittää ja pyrkiä ennalta ehkäisemään pienemmässä ryhmässä. Lapset keskittyvät leikkiin paremmin, kun häiriötekijöitä on vähemmän. Ryhmän ohjaajat ovat kokeneet, että he pystyvät osallistumaan leikkeihin paremmin kuin aikaisemmin ja lapset tykkäävät aikuisen mukanaolosta leikeissä. Minä koen lasten kanssa rauhassa leikkimistä pienryhmäni kanssa antoisana osuutena lastenhoitajan työssä.

Isoilla hyvät leikit ja pienet tunkee väkisin mukaan, isot huutaa nuo kiusaa meitä.

Pienemmässä ryhmässä jokainen lapsi saa helpommin haluamansa huomioon. Kaikki lapset tulevat kohdatuksi ja kuulluksi. Kun on pysyvät ryhmät ja ohjaajat, niin haastavasti käyttäytyvän lapsen tukeminen on johdonmukaista. Lapsihavainnoinnin koettiin helpottuneen.

Oikaraisen ryhmis toimiin epäkäytännöllisissä tiloissa, jotka lisäävät organisoinnin tarvetta monissa tilanteissa. Ulos lähteminen on sujunut jaetuissa T-poppoo ja M-poppoo pienryhmissä huomattavasti aikaisempaa rauhallisemmin. Pukeutumistilanteiden tarjoamaa vuorovaikutustilannetta on helpompi hyödyntää oman pienen ryhmän kanssa.

Oikaraisen ryhmiksessä haetaan edelleen omaa pienryhmätoiminnan muotoa. Esille tuli ajatus mahdollisuudesta kokemusten jakamiseen toisen vastaavanlaisen ryhmiksen kanssa pienryhmätoiminnasta. Koko henkilöstö on halukas edelleen jatkamaan ja kehittämään pienryhmätoimintaa. Esille tuli myös ajatus

onko tämä toimintatapa ”muotivillitys” ja huomataan muutaman vuoden päästä, että olipa tyhmä juttu johon hurahdettiin.

6.2 Kysely vanhemmille

Kyselyn alussa kysyttiin perheen hoidossa olevien lasten määrä, lasten ikä sekä kuinka pitkään lapset ovat olleet hoidossa Oikaraisen ryhmiksessä. Nämä kysymykset voivat ehkä antaa selityksen joihinkin näkemyksiin sekä kokemuksiin. Olen käyttänyt suoria lainauksia vastauslomakkeista ja käytän merkkinä V1= vanhempi 1, V2=vanhempi 2 ja niin edelleen.

Kysymykseen ovatko vanhemmat saaneet riittävästi tietoa pienryhmätoiminnasta vastasi 58,3 prosenttia, että tiedotus ei ole ollut riittävä. Toivottavia tiedotusmuotoina vanhemmat pitivät sanallista, internetin välityksellä, kirjallisesti saatavaa tiedotetta sekä keskustelua varhaiskasvatuskeskusteluiden yhteydessä. Tiedottamiseen on paneuduttava pikaisesti. Siihen, miten vanhemmat kokivat tiedottamisen riittävyyden, ei ollut lapsen iällä eikä hoitovuosilla merkitystä.

Kymmenen vanhempaa vastasi pienryhmätoiminnannäkyvän arjessa. Viime syksynä useista henkilöstövaihdoksista johtuen ei käytetty lasten jakamista pienryhmiin niin kuin nyt keväällä. Vanhempien mielestä tämä kevät on näyttänyt huomattavasti rauhallisemmalta. Pukeutumistilanteissa vanhemmat ovat havainneet

”ensin menevät isot pukeutumaan ja ulos, sitten pienemmät perässä”. V1

Vanhemmat vain käväisevät tuomassa ja hakemassa lapsensa, joten varsinainen toiminta pienryhmissä ei ole vanhempien havaittavissa siinä lyhyessä hetkessä. Yhdessä vastauslomakkeessa arveltiin pienryhmätoiminnan tuoneen hoitajille lisää kiireitä. Pienryhmätoiminnan arveltiin helpottavan arkea, kun eri-ikäisille lapsille on erilaista toimintaa.

Pienempää lapsikatrasta on helpompi hallita kuin suurta ryhmää, jossa kaikki on eri-ikäisiä. V2

Kaikkien vastanneiden mielestä pienryhmätoiminta on tarpeellista ja sen toivottiin jatkuvan Oikaraisen ryhmiksessä.

Kyselyssä tiedusteltiin vanhemmilta onko heidän lapsensa kertonut toimimisesta pienryhmissä. Ryhmiksessä on pieniä lapsia, jotka eivät ole osanneet kertoa mitään. Osa isommista lapsista on kertonut, että on mukava tehdä erilaisia juttuja kun pienet eivät ole häiritsemässä. Eräs lapsi on kertonut, että me

”isot tehtiin sitä ja pienet jotain muuta”. V3

Perheessä, jolla on kaksi lasta hoidossa ryhmiksessä, vanhempi lapsista on ilmaissut pitävänsä toimimisesta pienryhmissä. Hyvänä asiana pidettiin ryhmien nimitystä T-poppoo ja M-poppoo eikä nimitystä isot ja pienet.

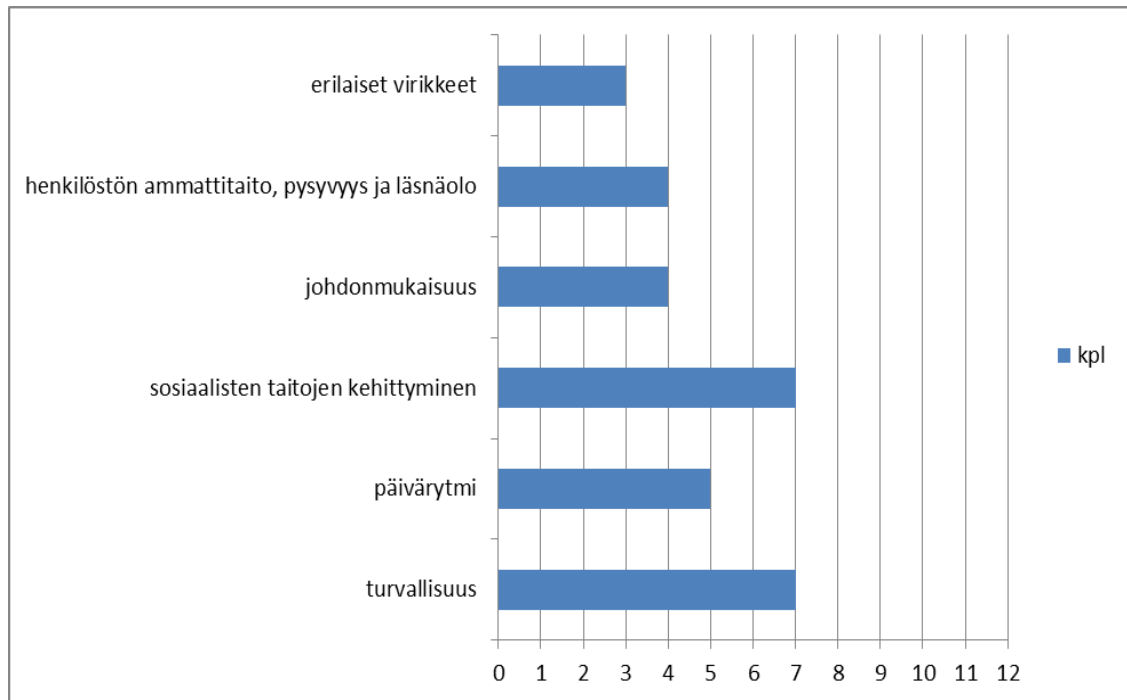
Pienryhmätoiminnan hyvinä puolina vanhemmat pitivät lapsen yksilöllistä kohtaamista. Hoitajalla on enemmän aikaa yhtä lasta kohden. Koko ryhmässä on 1-6 -vuotiaita lapsia, joten pienryhmissä voidaan tehdä ikätasolle sopivia tehtäviä. Vanhempien mielestä jako pienryhmiin on hyvä, mutta osa toivoisi ryhmien ”jäsenten” vaihtelevan, jotta lapsi oppisi tulemaan eri lasten kanssa toimeen. Ryhmien jäsenten vaihtelua toivovien joukossa ei ollut merkitystä lasten iällä, hoitovuosilla tai hoidossa olevien lasten määrällä.

Ryhmäjako iän mukaan, ongelmallista olla pienten tai isojen suurin. V1

Kysymykseen, mihin asioihin toivoisitte parannusta, oli neljä jättänyt vastaamatta. Retkiä ja viikkokalenteria toivottiin. Käytettävät tilat ovat aika ahtaat ja ilma ”tunkkainen”. Toivottiin, ettei ryhmiksen koko enää kasva. Tähän kysymykseen vastaamatta jättäneiden määrän voi olettaa ilmaisevan tyytyväisyyttä toimintaan.

Pienryhmätoiminnasta tiedottaminen koettiin liian vähäiseksi ja siitä toivottiin kerrottavan lisää kirjallisesti, suullisesti sekä internetin välityksellä. Pienryhmät ja

niiden jakoperusteet eivät ole kaikkien vanhempien tiedossa. Pienryhmien suunnitelmat ja tavoitteet toivottiin esille esimerkiksi viikkokalenterilla. Yleistä tiedottamista kaivattiin lisää vanhempain-illoja, pedanet-sivut kuntoon sekä tietoa uusista ihmisistä erityisesti sijaisista. Sijaiset eivät aina muista esitellä itseään. ”Koontia” vasu-keskusteluihin pienryhmätoiminnasta toivottiin.

Kaavio 1. Kysely vanhemmille. Kysymys 11. Mitkä ovat mielestänne kolme tärkeintä asiaa lastenne päivähoidossa?

Tärkeät asiat lasten päivähoidossa (kaavio 1) eivät olleet kaikissa vastauksissa tärkeysjärjestyksessä. Kolme tärkeimmän asian joukossa turvallisuus tuotiin esiin seitsemässä vastauksessa. Samalle tärkeystasolle arvioitiin myös sosiaalisten taitojen kehittyminen. Säännöllinen päivärytmi esiintyi viidessä vastauksessa, tämä näkyi erityisesti vastauksissa, joissa lapsen ikä oli ryhmässä 1-2 -vuotta. Neljä nosti johdonmukaisuuden ja henkilökunnan pysyvyyteen, ammattitaitoon ja läsnäoloon liittyvät asiat kolmen tärkeimmän asian joukkoon. Kolmessa vastauksessa erilaisia virikkeitä pidettiin tärkeinä.

6.3 Tutkimuksen johtopäätökset

Vanhemmat sekä henkilökunta ovat kokeneet pienryhmätoiminnan hyvänä toimintamuotona ja haluavat sen jatkuvan. Pienryhmätoiminnan myötä on rauhallisuus ja kiireettömyys lisääntynyt. Jokaisessa päiväkodissa ja ryhmiksessä on omat erityispiirteensä, jotka huomioiden tulee kehittää omanlainen juuri siihen yksikköön sopiva pienryhmätoiminnan muoto. Isojen päiväkotien ryhmässä on erilaisen pienryhmätoiminnan tarve kuin Oikaraisen pienessä yksikössä. Henkilökunnan suunnittelu- ja keskusteluajan vähyys on ongelma, joka näkyy myös tiedottamisessa vanhemmille. Opinnäytetyöni aineiston perusteella Oikaraisen ryhmiksen tiedottamiseen eivät lasten vanhemmat ole tyytyväisiä.

Kasvatuskumppanuus on jäänyt liian vähälle huomiolle pienryhmätoiminnan osalta. Vanhemmat pitävät pienryhmätoimintaa tärkeänä, mutta eivät ole saaneet siitä riittävästi tietoa. Tärkeinä asioina lasten päivähoidossa pidetään turvallisuutta sekä sosiaalisten taitojen kehittymistä. Erityisesti sosiaalisten taitojen kehittymistä pienryhmätoiminta tukee.

Lasten kohtaaminen yksilöllisesti on helpottunut uuden toimintatavan myötä. Henkilökunnan osallistuminen lasten leikkeihin on lisääntynyt. Vygotskin kehitysteoriasta esiin tulleen lähikehitysvyöhyke-ajattelun mukaisesti voidaan lapsen kehityksessä erottaa se mitä lapsi osaa tehdä itsenäisesti ja mitä hän osaa aikuisen opastuksella. Pienryhmässä ohjaaja pystyy paremmin tutustumaan lapseen ja hänen kehitystasoonsa ja voi näin tukea kehittymistä. Lähikehityksen vyöhyke kuvaa toimintoja, jotka eivät vielä ole kehittyneet mutta ovat kehittymäisillään. Tämän teorian mukaan opetuksen tulee edeltää kehitystä eikä seurata sitä. Suuressa ryhmässä ei kaikkia lapsia pysty tukemaan oikea aikaisesti oppimisessa. Vuorovaikutus aikuisen tai osaavamman kaverin kanssa on perusta oppimiselle. Pienryhmissä lasten keskinäiselle vuorovaikutukselle on rauhallisempaa. Vaikka lapset pienryhmissä ovat jokseenkin samanikäisiä, ovat he eri kehitysvaiheissa eri alueilla, voivat he oppia toisiltaan ja tukea toisen oppimista. Vanhemmat ja henkilökunta pitivät tutkimuksen mukaan tärkeänä lapsen yksilöllistä kohtaamista, joka on helpompaa pienessä ryhmässä.

Valitsemani Bronfenbrennerin kehitysteoria tukee pienryhmätoiminnan käyttämistä päivähoidossa. Teorian mukaan kasvatus ja kehitys toteutuvat toisiinsa nivoutuvissa,

erilaisissa ja eritasoisissa systeemeissä. Päivähoito kuuluu kodin kanssa samaan mesosysteemiin, joten yhteistyö vanhempien kanssa on tärkeää. Pienryhmätoiminnalla, jossa käytetään ”omahoitaja” mallia voidaan saavuttaa toimivat vuorovaikutussuhteet ryhmän pysyvän ohjaajan ja ryhmän vanhempien välille.

Oikaraisen ryhmiksessä pienryhmätoiminnan juurruttamisen prosessi on kesken. Usein muuttuvat olosuhteet vaikeuttavat uuden toimintatavan omaksumisessa.

7. YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyöni aihe on työelämälähtöinen ja siitä on tehty hankkeistamissopimus työnantajan eli Rovaniemen kaupungin kanssa. Aiheen kiinnostavuutta lisäsi tutkimuksen kohdentuminen omaan työyksikköni ja aineiston pohjalta voidaan laatia kehittämissuunnitelma pienryhmätoiminnan jatkoa ajatellen tässä yksikössä. Kyseisen aiheen tutkiminen laajensi ja selkeytti ajatuksiani ja käsityksiäni pienryhmätoiminnasta sisarusryhmässä. Se toi myös vanhempien näkökulman esille.

Käyttämälläni aineiston keruumenetelmillän sain vastaukset tutkimuskysymyksiini. Sain selkeän kuvan pienryhmätoiminnan aloituksesta tähän päivään sekä tulevaa kehittämistä ajatellen.

Henkilökunta haluaa jatkaa ja kehittää pienryhmätoimintaa Oikaraisen ryhmiksessä. Haasteena koettiin henkilöstön vaihtuvuus, ryhmiksen tilat, suunnitteluajan vähyys sekä suunnitelluissa aikatauluissa pysyminen. Positiivisia kokemuksia pienryhmätoiminnasta olivat rauhallisuuden, ohjaajien leikkiin osallistumisen mahdollisuuden sekä lasten yksilöllisen huomioon lisääntyminen. Kehittämiskohteita ovat vanhempi tiedottaminen, vanhempien osallistaminen, suunnitteluajan löytäminen, suunnitelluissa aikatauluissa pysyminen sekä henkilöstön välisten keskustelujen lisääminen. Vanhemmat kokevat pienryhmätoiminnan hyväksi toimintatavaksi sopivassa suhteessa sisarusryhmänä toimimisen kanssa. Vanhemmat toivovat pienryhmätoiminnan jatkuvan, mutta kaipaavat lisää tietoa pienryhmätoiminnan perusteista, ryhmien kokoonpanosta ja jakoperusteista. Vanhemmat haluavat pienryhmien toiminnan sisällöistä tietoa. Vanhemmille on tehtävä tiedote, jossa kerrotaan pienryhmätoimintaan liittyvistä asioista.

Opinnäytetyöni perusteella pienryhmätoiminta on perusteltua pienessäkin yksikössä kuten Oikaraisen ryhmis. Sisarusryhmä luo aina omat haasteensa toiminnalle lasten ikäjakaumasta johtuen. Pienryhmätoiminnalla pystytään tarjoamaan lasten kehitystasolle sopivaa toimintaa. 1-vuotiaan tarpeet ovat erilaiset verrattuna 5-vuotiaan tarpeisiin. Sisarusryhmä on perheen ainoalle lapselle hyvä paikka oppia tulemaan eri-ikäisten lasten kanssa toimeen. Kun perheessä on esimerkiksi kaksi päivähoitoikäistä lasta, niin sisarusryhmässä he voivat antaa turvaa toinen toiselle. Sopivasti molempia sisarusryhmää ja pienryhmää on mielestäni Oikaraisen ryhmikseen hyvä toimintatapa.

Mielestäni ryhmäjako leikkitaitojen perusteella on perusteltu tapa jakaa lapset ryhmiin, mutta lasten omat kaverivalinnat tulee huomioida mutta kuitenkin ryhmistä tulee saada toimivat pienryhmät.

Työn ohessa opinnäytetyön tekeminen on ajallisesti ja jaksamisen kannalta haastavaa. Kahdeksan tunnin työpäivä aktiivisesti lasten kanssa on raskas ja sen jälkeen muutama tunti kirjoittamista. Viikonloput kuluivat täysin opinnäytetyön parissa. Perhe-elämä on tästä kärsinyt, mutta onneksi on kaikilta perheenjäseniltä ymmärrystä riittänyt.

Valitsemani aiheen vuoksi päädyin tekemään opinnäytetyöni yksin. Olen kuitenkin kaivannut monessa vaiheessa kaveria pohtimaan ja tuomaan eri näkökulmia asioihin. Silloin kun oli itsellä vaikeaa, olisi kaverin tuki ja ”potkut takamuksiin” olleet tarpeellisia.

Tämä opinnäytetyö toi runsaasti tietoa ja kehitettäviä asioita pienryhmätoiminnan ja yleensäkin toiminnan kannalta tässä ryhmiksessä. Todennäköisesti minä en tulevalle toimintakaudella toimi tässä yksikössä, mikä on mielestäni valitettavaa. Olen perehtynyt aiheeseen hyvin. Sain paljon kokemusta ja tietoa vanhemmilta ja niiden pohjalta olisi mielenkiintoista tehdä kehittämissuunnitelma ja toteuttaa se. Tämä opinnäytetyö vahvisti entisestään uskomustani pienryhmätoiminnan soveltuvuuteen sisarusryhmässä. Toivottavasti yksikköön tulevalle henkilökunnalle on hyötyä tekemästäni opinnäytetyöstä. Olen oppinut tässä prosessissa paljon ja voin hyödyntää oppiani tulevissa työpaikoissani pienryhmätoiminnan merkeissä. Yhden kappaleen opinnäytetyöstäni luovutan Oikaraisen ryhmiksen käyttöön.

LÄHTEET

- Helenius, Aili & Korhonen, Riitta 2008. Pedagogiikan palikat. WSOY Oppimateriaalit. Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja Kirjoita, 15. uudistettu painos. Tammi. Helsinki.
- Hujala, Eeva & Puroila, Anna-Maija & Parrila, Sanna & Nivala, Veijo 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Edufin. Hyvinkää.
- Hujala, Eeva & Turja, Leena 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Ps-kustannus, Bookwell Oy. Juva.
- Hännikäinen, Maritta & Rasku-Puttonen, Helena 2001. Piaget'n ja Vygotskin merkitys varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Karila, Kirsti & Kinos, Jarmo & Virtanen, Jorma 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. PS-kustannus. Jyväskylä. 158–179.
- Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua!. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.
- Kalliala, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa? Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.
- Kaskela, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa 2007. Niin ainutlaatuinen, näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Stakes. Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä.
- Keltikangas-Järvinen, Liisa 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. WS Bookwell Oy. Juva.
- Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2010a. Lapselle hyvä päivä tänään, 3. painos. Pedatieto. Saarijärvi.

Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2010b. Tiimille hyvä päivä tänään. Pedatieto. Saarijärvi.

Oikaraisen ryhmäperhepäivähoitokodin tiedote 2011. Kopio tekijällä.

Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjami. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. WSOYpro. Helsinki.

Tamminen, Tuula 2005. Olipa kerran lapsuus. 2. painos. WS Bookwell Oy. Juva.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Uusitalo, Ilkka 2000. Kasvatus ja oppiminen päivähoiton toimintakulttuurina. Teoksessa Haapamäki, Jouko & Kaipio, Kalevi & Keskinen, Soili & Uusitalo, Ilkka & Kuoksa Maria 2000. Yhteisö kasvattaa. Tammerpaino Oy. Tampere. 50–64.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes, oppaita. Gummerus kirjapaino, Saarijärvi.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002. Stakes. Edita Prima Oy. Helsinki.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

LIITTEET

LIITE 1

HEI VANHEMMAT

Opiskelen sosionomi(AMK)-opintoja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyöni pienryhmätoiminnasta työpaikassani Oikaraisen ryhmiksessä.

Tutkimustehtäväni on selvittää pienryhmätoiminnan muotoutumista sekä sen kehittämistä edelleen tässä ryhmiksessä. Kerään tietoja kyselyllä Teiltä vanhemmilta sekä haastattelen henkilökuntaa.

Pyydän Teitä vastaamaan oheiseen kyselyyn. Jokaista lasta kohden on oma lomakkeisto. Tietoja käytän opinnäytetyöni tekemiseen sekä toiminnan kehittämiseen ryhmiksessä. Kaikki Teiltä tuleva tieto on erittäin tärkeää. Noudatan ehdotonta luottamuksellisuutta.

Lupa tutkimukselle on palvelupäällikkö Pirjo Honkavuorelta.

Pyydän palauttamaan kyselyt ke. 11.4.2012 mennessä.

Palautuslaatikko on ryhmiksen eteisessä.

Ystävällisin terveisin

Tarja Korhonen

KYSELY VANHEMMILLE

Ympäröi oikea vaihtoehto

1. Kuinka monta lasta teillä on päivähoidossa Oikaraisen ryhmiksessä?

1 2 3

2. Lapsenne ikä?

1-2 3-4 5-6 -vuotta.

3. Kuinka kauan lapsenne on ollut Oikaraisen ryhmiksessä?

alle 1 vuotta 1-2 vuotta yli 3 vuotta

4. Oletteko mielestänne saaneet riittävästi tietoa ko. ryhmiksessä käytettävästä pienryhmätoiminnasta?

Kyllä Ei

5. Näkyykö pienryhmätoiminta mielestänne ryhmiksen arjen toiminnoissa?

Kyllä Ei

6. Onko pienryhmätoiminta mielestänne tarpeellista ryhmiksessä?

Kyllä Ei

7. Onko lapsenne kertonut teille toiminnasta pienryhmissä?

Kyllä Ei

8. Toivotteko pienryhmätoiminnan jatkuvan ryhmiksessä?

Kyllä Ei Ei mielipidettä

**Seuraaviin kysymyksiin voitte vastata vapaasti omin sanoin.
Tarvittaessa voitte jatkaa sivun toiselle puolelle.**

9. Miten pienryhmätoiminta mielestänne näkyy arjentoiminnassa?

10. Mitä lapsenne on kertonut toimimisesta pienryhmissä?

11. Mitkä ovat mielestänne 3 tärkeintä asiaa lapsenne päivähoidossa?

1. _____

2. _____

3. _____

12. Mitkä ovat mielestänne pienryhmätoiminnan hyvät/ huonot puolet?

13. Mihin asioihin toivoisitte parannusta?

14. Mistä asioista ryhmiksen toiminnassa haluaisitte saada lisää tietoa ja missä muodossa?

15. Tähän voitte vapaasti kirjoittaa risuja, ruusuja, ideoita, kysymyksiä...

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

Liite 2

KESKUSTELURUNKO HENKILÖSTÖLLE

- Mistä ajatus pienryhmätoimintaan tuli?
- Miksi on otettu käyttöön pienryhmätoiminta?
- Onko tietoa ko. asiasta saatu tarpeeksi?
- Miten se näkyy ryhmiksen arjessa?
- Millä perustein ryhmien jakaminen on suoritettu ja miksi, onko onnistuttu?
- Onko omahoitajuus käytössä, miksi on tai ei ole?
- Ovatko pysyvät ryhmät ja ohjaajat?
- Kuinka paljon pienryhmätoimintaa käytetään tällä hetkellä?
- Mitkä ovat koko ryhmän yhteisiä toimintoja ja mitkä erillisiä, miksi?
- Onko pienryhmätoiminnalla havaittavia vaikutuksia lasten käyttäytymisessä, mitä?
- Miten lapset ovat kokeneet mielestänne pienryhmät?
- Mitä eroja on entiseen toimintatapaan?
- Miten pienryhmätoiminta vaikuttaa ajankäyttöön sekä tilojen käyttöön?
- Hyvät asiat pienryhmätoiminnassa
- Huonot asiat pienryhmätoiminnassa
- Mahdolliset esteet pienryhmätoiminnalle
- Mitä haasteita matkan varrella on tullut eteen?
- Haluatteko jatkaa ja kehittää pienryhmätoimintaa edelleen?
-

Liite 3

Tutkimuslupa

Rovaniemi
Päivähoidon palvelukeskus
Palvelupäällikkö
Pirjo Honkavuori

Viranhaltijapäätös

15.3.2012/31 §

Dno KAUPKIRJ: 2916 /2011

Tutkimuslupahakemus/Korhonen Tarja

Asia Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa opiskeleva Tarja Korhonen hakee lupaa opinnäytetyöhön liittyvän tutkimuksen tekemiseen. Tutkimuksen aiheena on pienryhmätoiminnan käyttöönotto, muotoutuminen ja kehittämistarpeet Oikaraisen ryhmäperhepäivähoitokodissa. Tutkimus toteutetaan tekemällä kysely vanhemmille ja haastattelemalla henkilökuntaa ja mahdollisesti haastattelemalla myös muutamia lapsia heidän vanhempiensa luvalla. Tutkimusta ohjaavat lehtorit Sari Leppälä ja Päivi Muranen.

Päätös Tarja Korhoselle myönnetään em. tutkimuslupa.

Tutkimuksessa on noudatettava henkilötietolain ja julkisuuslain säännöksiä. Tutkimuksen toteuttamisesta on vielä erikseen sovittava ao. yksikön esimiehen kanssa.

Tutkimuksesta tulee toimittaa yksi kappale Rovaniemen kaupungin päivähoidon palvelukeskuksen käyttöön ja se on lähetettävä päivähoidon palvelukeskukseen, osoite PL 8216, 96101 Rovaniemi.

Allekirjoitus

Pirjo Honkavuori
Palvelupäällikkö

Toimeenpano

Ote: Tarja Korhonen, Heli Mäntynenä/Oikaraisen ryhmäperhepäiväkoti

Muutoksenhakuosoitus

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksensä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Valitusviranomainen

Rovaniemen kaupunki
Sivistyspalvelujen johtokunta
Postiosoite: PL 8216, 96101 Rovaniemi
Käyntiosoite: Rovakatu 2

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu ja alla mainittu toimeksiantaja sopivat tällä sopimuksella opiskelijatyönä tehtävän hankkeistetun opinnäytetyön tekemisestä.

Toimeksiantaja			
Nimi	Rovaniemen kaupunki / Oikaraisen ryhmä		
Osoite	Koulutie 23 97610 Oikarainen		
Puh.	040 7026302	Sähköpostiosoite	hki.mantynen@rovaniemi.fi
Yhdyshenkilö/työelämäohjaaja			
Nimi	Helmi Mantynen		
Osoite	Kairankuja 2-4		
Puh.	040 7026302	Sähköpostiosoite	hki.mantynen@rovaniemi.fi
Opilaitoksen tiedot			
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu			
Opinnäytetyön ohjaajan nimi	PÄIVI MURANEN SARI LEPPÄNÄ		
Nimi			
Osoite			
Puh.		Sähköpostiosoite	
Opinnäytetyön tekijä(t) (nimi, koulutusohjelma, yhteystiedot)			
Tarja Korhonen Sosiaaliala Sosionomi (AMK) lapsi ja nuorisotyö 040 7547807			
Opiskelijanatyönä tehtävän opinnäytetyön tiedot:			
Opinnäytetyön nimi/aihe	Yhdessä ja erikseen, piennryhmäpedagogiikkaa 4 ^{työ} Sibate ryhmässä		
Työn aikataulu	Valmistuu Toukokuussa 2012		
Opinnäytetyöstä aiheutuvista kustannuksista vastaa	Opiskelija itse		
Tulosten salassapidosta sovitaan seuraavaa			

Opinnäytetyön hankkeistusta koskevat tiedot:

- Toimeksiantaja maksaa joko ammattikorkeakoululle tai opiskelijalle työn tekemisestä ja tästä on kirjallisesti sovittu ennen opinnäytetyön aloittamista.
- Opinnäytetyön ohjaukseen osallistuu nimetty työelämän edustaja ja tästä on kirjallisesti sovittu ennen opinnäytetyön aloittamista.
- Toimeksiantajan tarkoituksena on alusta lähtien hyödyntää opinnäytetyön tuloksia ja tästä on sovittu kirjallisesti ennen opinnäytetyön aloittamista.

Jos tähän sopimukseen tulee muutoksia, on se jokaisen osapuolen uudelleen hyväksyttävä ja allekirjoitettava.

Tämä sopimus on tehty kappaleena, yksi jokaiselle sopijaosapuolelle.

Paikka _____ Aika 7/5 2012

Kristin Uitto AMK:n edustaja Asu Hail Toimeksiantajan edustaja

Taru Korhonen Opinnäytetyön tekijä(t)